

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ DERLEME FİŞLERİ: ARTVİN (ÇORUH) 1950 DOSYASI¹

Başvuru Tarihi: 24.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Ozan CİVELEK²

ÖZ

HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı) Folklor Arşivi, 1937-1952 yılları arasında Türkiye'nin 62 ilini kapsayan 17 derleme gezisi ile Folklor Arşivi'nde yapılan derlemeler sonucunda elde edilen derleme fişleri ve diğer dokümanlar ile mum ve taş plaklarından oluşan önemli bir müzik arşividir. Derleme çalışmalarında Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen, Rıza Yetişen, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu, Nurullah Şevket Taşkiran ve Mahmut Ragıp Kösemihal gibi önemli isimler derleyici olarak yer almışlardır. Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen'den oluşan bir heyet tarafından gerçekleştirilen 1950 yılındaki on beşinci derleme gezisinde Van, Ağrı, Kars ve Artvin illerinde derleme çalışmaları yapılmıştır.

Bu çalışmada HÜADK Folklor Arşivi'nde bulunan 27 Temmuz 1950 ve 2 Ağustos 1950 tarihleri arasında Artvin'de yapılan derleme çalışmasına ilişkin "Artvin (Çoruh) 1950" dosyasındaki belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılması amaçlanmaktadır. Çalışmada doküman analizi ve literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır. Artvin (Çoruh) 1950 dosyasında 34 adet derleme fişi bulunmakta, fişlerde 65'i sözlü, 34'ü çalgısal toplam 99 adet esere derleme bilgisi yer almaktadır. Derleme fişleri incelenirken, çalışmaya konu olan eserlerin başlıkları, hangi derleme fişinde yer aldıkları, plak numaraları, plaktaki yerleri ve sayı bilgileriyle birlikte, fişte yer alan kaynak kişi künyesi ile eser sözlerine ve derleyici yorumlarına ilişkin bilgiler, aslına sadık kalınarak aktarılmış, ulaşılan sonuçlar tablo ve grafik gösterimleriyle sergilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: HÜADK Folklor Arşivi, Ankara Devlet Konservatuarı, arşiv, Artvin, derleme.

¹ Dosyanın adının bu şekilde yazılmasının gerekçesi, ilin adının 1950 yılında Çoruh olarak geçmesi ve bunun sonucunda dosyanın Arşiv'de 19 Numaralı Çorum 1939 ve 21 Numaralı Edirne 1947 dosyalarının arasında yer almasıdır.

² Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Müzikleri Yüksek Lisans Programı Öğrencisi,
E-posta: ozancivelek92@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0773-4678

HUASC FOLKLORE ARCHIVE COMPILATION FORMS:

ARTVİN (ÇORUH) 1950 FILE

ABSTRACT

HUASC (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive is an important music archive consisting of Folk Music compilation records, other documents, wax records and gramophone records collected in 17 compilation trips in 62 provinces of Turkey between 1937-1952 and at the Folklore Archive. Important names such as Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu and Rıza Yetişen took part in the compilations as compilers. On the fifteenth collection trip, carried out by a committee consisting of Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen and Rıza Yetişen in 1950, collections had been made in Van, Ağrı, Kars and Artvin provinces.

This study aims to introduce the documents in the "Artvin (Çoruh) 1950" file of the collection carried out in Artvin between July 27, 1950 and August 2, 1950 in the HUASC Folklore Archive and to bring together and convey the information recorded in the documents about the collected works. Document analysis and literature search methods has been used in this study. There are 34 collection records in the Artvin (Çoruh) 1950 file, and the compilation information of a total of 99 works, 65 of which are verbal and 34 of which are instrumental. While examining the compilation forms, the titles of the works that are the subject of the study, which compilation form they are included in, their record numbers, their places on the record and the number information and the information about source person, the information about the words of the work and the compiler's comments was transferred faithfully to the original, and the results were displayed in tables and graphics.

Keywords: HUASC Folklore Archive, Ankara State Conservatory, archive, Artvin, compilation.

1. GİRİŞ

MÖ 8. bin yıla uzanan bir tarihe sahip olan Artvin, tarih boyunca pek çok kavmin, devletin ve imparatorluğun akınına maruz kalmıştır (Mutlu, 2019, s. 26). MÖ 2. bin yılın başlarında Hurriler'in denetiminde olan Artvin, MÖ 2. bin yılın sonlarına doğru Hititler'in akınına, MÖ 9. yüzyıldan itibaren Urartuların akınına uğramıştır (Mutlu, 2019, s. 27-29). Urartuların "Qulha" olarak adlandırdıkları Artvin yöresi, Kimmerlerin ve İskitlerin istilasına maruz kalmıştır (Mutlu, 2019; s. 28, s. 34-35). MÖ 6. yüzyıldan itibaren, yöreye "Kolkhis" adını veren Grekler gelmişlerdir (Mutlu, 2019, s. 22). MÖ 5. yüzyılda Perslere, kısa süreli bir bağımsızlığın ardından Büyük İskender'e tabi olan yöre, sonrasında Romalılara ve Bizanslılara tabi olmuştur (Mutlu, 2019, s. 41-43). MS 6. yüzyıldan itibaren Bagratlılarca "Klarjeti" olarak adlandırılan yöre önce Bizanslılar ve Sasaniler arasında el değiştirmiş, ardından MS 7. yüzyılla birlikte Arap akınlarına uğramıştır (Mutlu, 2019, s. 43; Subaşı, 2012, s. 2331-2332). MS 8. yüzyıldan 1000 yılına kadar Bagratlılar sayesinde önemli bir politik merkez olan Artvin bölgesi, 1064 yılında Selçuklu egemenliğine girmiştir (Subaşı, 2012, s. 2347). 13. yüzyılda Moğol ve İlhanlı istilalarına uğrayan Artvin, 15. yüzyılda Akkoyunlu egemenliğine ve 16. yüzyılda da Osmanlı egemenliğine girmiş ve "Livane" adıyla sancak yapılmıştır (Tuncel, 1991, s. 420). Artvin, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Rusya'ya bırakılmış, ardından kısa süren bir Gürcü işgalinden sonra Türkiye'ye katılmış ve liva statüsünü almıştır (Gök, 2008, s. 90-91). 1924 yılında il statüsünü alan Artvin, 1933 yılında merkezi Rize olan Çoruh İli'ne dâhil edilmiş, ancak 1936 yılında Rize ve Çoruh illerinin ayrılmasıyla birlikte Çoruh İli'nin merkezi olmuştur. 1956 yılındaysa tekrar Artvin adını almıştır (Tuncel, 1991, s. 420).

Cumhuriyet'in halk müziği temelinde bir ulusal müzik yaratma amacı doğrultusunda Ankara Devlet Konservatuarı (ADK) tarafından 1937-1952 yılları arasında halk müziği derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında Türkiye'nin 62 ilini kapsayan 17 derleme gezisi yapılmıştır. Derleme gezilerine ek olarak Folklor Arşivi'nde de derleme yapıldığı bilinmektedir. Hem derleme gezilerinde hem de Arşiv'deki derleme çalışmalarında dönemin önemli isimlerinin yer aldığı bilinmektedir. Bu isimlere örnek verilebilecek ilk örnekler Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen'dir. Bu isimlere ek olarak Hasan Ferit Alnar'ın, Necil Kazım Akses'in, Cevad Memduh Altar'ın, Tahsin Banguoğlu'nun, Nurullah Şevket Taşkiran'ın ve Mahmut Ragıp Kösemihal'in adları örnek verilebilir. Derleme

gezilerinde ve Folklor Arşivi'nde derlenen eserler ile bunlara ilişkin veriler barındıran derleme fişleri ve diğer belgeler ile mum plaklar ve taş plaklar günümüzde Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi'nde yer almaktadır.

1950 yılında ADK tarafından dört ilde derleme çalışması yapılmıştır. İlk olarak 7-14 Temmuz 1950 tarihleri arasında Van'da, ardından 16-19 Temmuz 1950 tarihleri arasında Ağrı'da ve sonrasında 19-25 Temmuz 1950 tarihleri arasında Kars'ta derleme çalışmaları yapılmıştır. 1950 yılının son derleme çalışması 27 Temmuz 1950 ve 2 Ağustos 1950 tarihleri arasında Artvin'de (Çoruh) yapılmıştır. Artvin'de yapılan derleme çalışmaları; Halil Bedi Yönetken, Rıza Yetişen ve Muzaffer Sarısözen'den oluşan bir heyetçe yürütülmüştür. Çalışmalar kapsamında 27-28 Temmuz 1950 tarihlerinde Artvin'de, 30 Temmuz 1950 tarihinde Borçka ilçesine bağlı bir nahiye olan Murgul'da³, 1 Ağustos 1950 tarihinde Hopa'da ve 2 Ağustos 1950 tarihinde Fındıklı'da⁴ derleme çalışması yapılmıştır.

Bu çalışma, ADK Folklor Arşivi'nde yer alan Artvin (Çoruh) 1950 dosyasındaki derleme fişlerindeki unsurların ortaya konulması ve analizi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada doküman analizi ve literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır. Makalede önce dosya hakkında genel bilgiler verildikten sonra derleme fişlerindeki eserlerin adlarının, plak numaralarının ve plaktaki yerlerinin gösterildiği bir liste sunulmuştur. Ardından her derleme fişi özelinde başlıklar açılarak öncelikle derleme fişindeki eserlerin adları sayıldıktan sonra derleme fişlerindeki eserlerin kaynak kişileri hakkında veriler tablolar halinde sunulmuştur. Söz konusu tablolarda; öncelikle kaynak kişilerin ad ve soyadları belirtilmiştir. Kaynak kişi eseri söylemişse ad ve soyadının yanına "(S)" ibaresi, çalmışsa ad ve soyadının yanına "(Ç)" ibaresi ve hem çalıp hem söylemişse ad ve soyadının yanına "(S ve Ç)" ibaresi konulmuştur. Ardından kaynak kişilerin yaşlarına/doğum tarihlerine, mesleklerine ve eseri; kimden, nerede ve ne zaman öğrendiklerine ve çaldıkları enstrümana ilişkin bilgiler verilmiştir. Sonrasında eserlerin sözleri ile derleyenlerin notları ortaya konulmuştur. Eserlerin sözleri ile söz konusu verilerin ve notların derleme fişlerinden makaleye aktarımında orijinal metinler korunmuş, yazım yanlışları düzeltilmemiştir. Devamında ortaya konulan verilerin analizi yapılarak buradan hareketle kaynak kişiler ve eserler hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

³ Murgul, 1987 yılında çıkarılan 3392 Sayılı 103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun'la birlikte ilçe statüsünü almıştır (T.C. Resmî Gazete, 4 Temmuz 1987).

⁴ Fındıklı, 1953 yılında Çoruh İli'nden alınarak Rize İli'ne bağlanmıştır (Doğanay ve Orhan, 2014, s. 5).

2. ARTVİN (ÇORUH) 1950 DOSYASINDA YER ALAN MATERYALLER VE ESERLER

ADK Folklor Arşivi'nde yer alan Artvin (Çoruh) 1950 dosyasında 34 derleme fişi bulunmaktadır. Ayrıca iki derleme fişine iliştilirilmiş dört belge de yer almaktadır. Ek olarak bir yarım sarı A4 boyutundaki bir kâğıtta derlenen eserlerin adları, plak numaraları ve plaktaki yerleri ile derleme çalışmalarının yapıldığı tarihlere de yer verilmiştir. Derleme fişlerinde, derleme çalışmalarını yürüten heyetin üyeleri olan Halil Bedi Yönetken, Rıza Yetişen ve Muzaffer Sarısözen'in adları; "H.B.Y.", "R.Y.", "M.S." ve "M." kısaltmalarıyla ve "Halil Bedi Yönetken", "H. B. Yönetken", "R. Yetişen", "Muzaffer Sarısözen" ve "M. Sarısözen" şeklinde geçmektedir. Bir derleme fişinde ise üç ismin de adları bulunmamaktadır⁵.

Tablo 1'de Artvin'deki derleme çalışmalarında derlenen tüm eserlerin adları ve plak numaraları ve plaktaki yerlerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Derleme Fişlerinde Yer Alan Eserler ile Eserlerin Plak Numaraları/Plaktaki Yerleri

Eserin Başlığı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Toplu oyun havası</i>	1657/B2
<i>(Kobak) Basma(sı)</i>	1657/B3
<i>Delihoron</i>	1657/B4
<i>Düz horon</i>	1657/B5
<i>sta sta Sasa</i>	1657/B6
<i>Sarıçiçek</i>	1658/A1
<i>Atabarı</i>	1658/A2
<i>Kız oyunu (Karşıberi)</i>	1658/A3
<i>Maradit Koşması (nanayda)</i>	1658/A4
<i>gelin kaldırma</i>	1658/A5

⁵ Söz konusu derleme fişi Derleme Fişi Nr. 22'dir.

<i>(Kızoyunu) (Kız Oyunu)</i>	1658/B3 ⁶
<i>(Dik)-Divani</i>	1658/B1
<i>Derbeder</i>	1658/B2 ve 1659/A1
<i>Keremden (Yanık Kerem)</i>	1659/A2
<i>Kesik Kerem</i>	1659/B1
<i>Gelin kaldırma</i>	1659/B2
<i>Karşeberi</i>	1659/B3
<i>Karsıberi</i>	1660/A2
<i>Düzdivani</i>	1660/A1
<i>Ağırbar (Ağırbar)</i>	1660/A3 ⁷
<i>Köroğlu</i>	1660/B1
<i>Gül Ali;den bir parça</i>	1660/B2
<i>Beyatı</i>	1660/B3
<i>garip</i>	1661/A1
<i>Kurbaniden</i>	1661/A2
<i>Ağır Bar ve çapuğu</i>	1661/A3
<i>Deli horon</i>	1660/A4
<i>Gönül varma</i>	1661/B1
<i>Döney</i>	1661/B2
<i>orta Batum</i>	1661/B3
<i>artvin Düz horamı</i>	1661/B4

⁶ Bu eserin plak numarası, bulunduğu fişten iki sıra sonraki fişteki eserler ile ardışık olsa da derleme fişlerindeki sıralamanın özgünlüğünü korumak adına burada yer verilmiştir.

⁷ Derleme fişinde eserin plak numarası ön sayfada “1660/A3” iken arka sayfada “1661/A3”tür. Dosyaya bakıldığında “1661/A3” eserin *Ağırbar ve çapuğu* adlı eserin plak numarası olduğu tespit edilince bu eserin plak numarası “1660/A3” olarak alınmıştır.

<i>Kobak</i>	1661/B5
<i>Karabağ</i>	1661/B6
<i>Posof Ağır ayak</i>	1662/A1
<i>Sarı çiçek</i>	1662/A2
<i>Teketek</i>	1662/A3
<i>Aşık Ömerden</i>	1662/B1
<i>Keremden⁸</i>	
<i>Sedayi</i>	1662/B2
<i>Zulfetin türküsü</i>	1662/B3
<i>Zulfetin türküsü</i>	1663/A1
<i>Yağlı Köyü tulum Havası</i>	1663/A2
<i>Toptüfek türküsü</i>	1663/A3
<i>Geminun sereninde</i>	1663/A4
<i>Bir uzun hava</i>	1664/A1
<i>Deli Horon</i>	1664/A2
<i>stasta (sasa)</i>	1663/B5
<i>Atlama</i>	1664/A3
<i>Tamara</i>	1664/A4
<i>Bir Türkü (Hemşin)</i>	1664/B1
<i>Sih Rize</i>	1664/B2
<i>yüksek Hemşin</i>	1664/B3
<i>yali</i>	1664/B4

⁸ Derleme fişinde eserin plak numarası ve plaktaki yerine ilişkin veri yer almamaktadır.

<i>papilat</i>	1665/A1
<i>Çilveloy Nanayna</i>	1663/B1
<i>Düz Horom</i>	1663/B2
<i>Atabar</i>	1663/B3
<i>Coşkun</i>	1663/B4
<i>Aşık Osman ölü anında</i>	1665/A2
<i>Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)</i>	1665/A3
<i>Düğün türkülerinden</i>	1665/A4
<i>gelin türküsü</i>	1665/A5
<i>Gürcüce (Türkçe) bir türkü</i>	1665/B1
<i>“Merom asezor mıgvars”⁹</i>	1665/B2
<i>Murad Oyunu</i>	1665/B3
<i>Kız Horonu</i>	1665/B4
<i>Kovalama (yahut-Atma)</i>	1666/A1, 1666/A2 ve 1666/A3
<i>Destan</i>	1666/B1
<i>Bir türkü</i>	1666/B2
<i>Hay burası</i>	1667/A2 ve 1667/A3 ¹⁰
<i>Hemşin horoni (Üçayak)</i>	1666/B3
<i>Noğume horoni Kız horonu</i>	1666/B4
<i>“Fatma Fatma Lo Lo”</i>	1666/B5 ve 1666/B6 ¹¹
<i>Arhaviden bir halk türküsü</i>	1667/A1

⁹ Eserin özel bir adı olmadığından dolayı eserin ilk dizesi, eserin adı olarak kullanılmıştır. Bu durum, çalışmanın geri kalanında da adları tırnak içerisinde verilen diğer eserler için de geçerlidir.

¹⁰ Derleme fişinde ön sayfada “[1667]A:2 önce söylend” şeklinde bir not yer almaktadır. Bundan dolayı eserin plak numarası için “1667/A2 ve 1667/A3” denilmiştir.

¹¹ Bu iki plağın, aynı eserin kaydında kullanıldığı düşünülmektedir.

<i>Erhavi Laz Horonu</i>	1667/A4
<i>Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)</i>	1667/A5
<i>in dereye</i>	1667/B1
<i>Bir destan</i>	1667/B2
<i>(Bir)koyalama</i>	1667/B3
<i>Bir arhavi türküsü</i>	1667/B4
<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	1668/A1
<i>İstanbuldan gezerken</i>	1668/A2
<i>Al elune kalemi</i>	1668/A3
<i>Kız nereye?</i>	1668/A4
<i>pencere kanadına</i>	1668/B1
<i>Viçe horon havası</i>	1668/B2
<i>Rize horon havası</i>	1668/B3
<i>Gelin havası</i>	1668/B4
<i>Kemençe ile tulum havası</i>	1667/B5
<i>Aşık destanı</i>	1669/A1
<i>Destan</i>	1669/A2
<i>Ayrı bir destan</i>	1669/A3
<i>Destan (Lazca)</i>	1669/B1
<i>Karşılama Türkü</i>	1669/A3
<i>yürürken Karşılıklı söyleme</i>	1669/A4
<i>Sirtustine</i>	1669/B2 ve devamı
<i>Neni Neni</i>	1670/A2

<i>Yörürken</i>	1669/B5
<i>Bir horon türküsü</i>	1670/A1

Buradan itibaren derleme fişlerinde yer alan kaynak kişilere ait veriler, eserlerin sözleri ve derleyenlerin notları derleme fişi ölçeğinde sunulacaktır.

2.1. Derleme Fişi Nr. 1

Bu derleme fişinde *Toplu oyun havası* adlı eserin sözleri ile derleyenlerin günlük hayata ve bir halk dansının icrasına ilişkin bir not yer almaktadır. 27.7.1950 tarihinde Artvin’de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Adil Özder (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1323 (Miladi (M.) 1907/1908) ¹²
Mesleği	Öğre ¹³
Memleketi	Artvin/yusufeli/Erkinis
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Aynı köyde düğünlerde oynarlarmış

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Aman aman nenni ~~nen~~ neni
ardıç kesdim düzdededir
aman ” ” ”
top zülüfler yuzdedir
” oniki gelin sevdim
” yine gönlüm kizdadır

Derleme fişinde “*Düşünceler*” kısmında şu notlara yer verilmiştir:

¹² Burada kaynak kişilerin doğum tarihleri Miladi takvime çevrilirken doğum tarihlerinin Rumi takvim yılı olduğu esas alınmıştır ve Rumi takvimden Miladi takvime çeviri işlemi yapılmıştır. Çeviri işlemlerinde Türk Tarih Kurumu’nun internet sayfasındaki Tarih Çevirme Kılavuzu kullanılmıştır, bkz. <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>.

¹³ Bunun “öğretmen”in kısaltması olduğu ve kaynak kişinin mesleğinin de öğretmen olduğu düşünülmektedir.

Horom: Bu civarda ot demetinin bükülmüş şekli. On kilo kadar gelirmiş.

Yonca da Horom yapılır. Ot da.

5-7-9 kişi deli horom

2.2. Derleme Fişi Nr. 2

Dosyadaki ikinci derleme fişinde “Parçanın adı” kısmında *Oyun Havaları* yazmaktadır. Bu fişte *Oyun Havaları* başlığı altında; *(Kobak) Basma(sı)*, *Delihoron*, *Düz horon*, *sta sta Sasa*, *Sarıçiçek*, *Atabarı*, *Kız Oyunu (Karşıberi)*, *Maradit Koşması (nanayda)*, *Gelin Kaldırma* ve *(Kızoyunu) (Kız oyunu)* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar mevcuttur. 10 eser de 27.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenmiştir. Eserlerin kaynak kişilerinden ikisine ilişkin bilgiler açık bir şekilde verilmekle birlikte üçüncü kaynak kişiye ilişkin derleme fişinde yalnızca tulum çaldığına ve Gümüşhaneli olduğuna ilişkin bir bilgi bulunabilmiştir. Tablo 3’te yer almaktadır:

Tablo 3: Kaynak Kişi Künyesi¹⁴

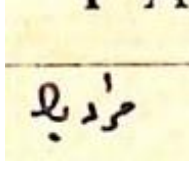
Kaynak Kişilerin Ad ve Soyadları (S/Ç/S ve Ç)	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çaldığı Enstrüman
Murad Coşkun (S)	1316 (M. 1900/1901)	Memur	Artvin	Eskidenberi bu civarda	
Hasan Çıtak (Ç)	1321 (M. 1905/1906)	Müzik öğ.	Artvin	Bu civarda eşitmiş	
			Gümüşhane		Tulum

Buradan itibaren eserlerin sözleri ve eserlere ilişkin notlara yer verilmiştir.

2.2.1. *(Kobak) Basma(sı)*

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not ve “*Yusufeli*” notu mevcuttur. Eski harflerle yazılmış not Görsel 1’de yer almaktadır.

¹⁴ Kaynak kişi sayısının birden fazla olduğu durumlarda bu şekildeki gösterim tercih edilecektir.

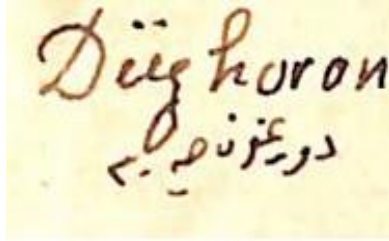
Görsel 1: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.2.2. Delihoron

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin “*coşkun horon*” şeklinde bir not mevcuttur.

2.2.3. Düz horon

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not mevcuttur.

Görsel 2: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.2.4. sta sta Sasa

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış “*Gürcü*” şeklinde bir not mevcuttur.

Görsel 3: Eski Harflerle Yazılmış “Gürcü” Şeklindeki Not

2.2.5. Sarıçiçek

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin “*Kız erkek iki kiş*” şeklinde bir not mevcuttur.

2.2.6. Atabarı

Derleme fişinde esere ilişkin söz ve not yer almamaktadır.

2.2.7. Kız Oyunu (Karşıberi)

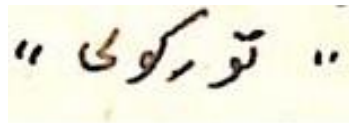
Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin derleme fişinin ön sayfasında “ikili erkek dişi” ve arka sayfasında “Karşı beri (Tulumdaki Gümüşhaneli)” şeklinde bir not mevcuttur.

2.2.8. Maradit Koşması (nanayda)¹⁵

Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

- Bir sen söyle bir de ben oy nanayda
Cilveloy nanaynda
- nay da na oy nidayna oy nanay da
Cilveloy nanay da
- İndim bahçe düzüne oy nanay da
Cilveloy nanay da

Derleme fişinin ön sayfasında esere ilişkin eski harflerle yazılmış “türküsü” şeklinde bir not mevcuttur.

Görsel 4: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış “türküsü” Şeklindeki Not

¹⁵ Derleme fişinin arka sayfasında bu eserin sözlerinin başında “(nanayda)” ibaresinin olduğu görülmüş ve bu ibare de başlığa eklenmiştir.

2.2.9. Gelin Kaldırma

Derleme fişinin arka sayfasında olduğu tespit edilen eserin sözleri aşağıdadır:

1 Dağda kırarlar kırdaşi

Hanı gelinin kardaşi

Dağda kırarlar fincanı

Kalmadı gelinin canı

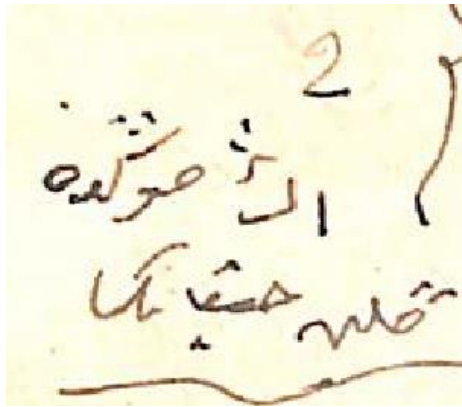
Gelin atladı eşigi

Sofrada kaldı kaşığı

2 Haydi gel gel gelin gidelim

Düğün kurup toy edelim

Esere ilişkin “(Türkülü)” şeklinde bir not yer almaktadır. Ayrıca derleme fişinin arka sayfasında esere ilişkin olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış bir not mevcuttur.

Görsel 5: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.2.10. (Kızoyunu) (Kız Oyunu)¹⁶

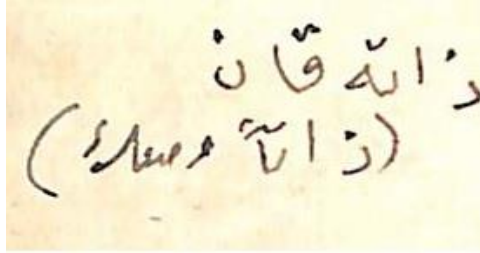
Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözleri yer almaktadır:

1-Kız belin incedir ince

3-Memeler benzer turunca

2-Za te kan inceder inca

Derleme fişinin arka sayfasında esere ilişkin olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış notlar mevcuttur.

Görsel 6: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.3. Derleme Fişi Nr. 3

Bu derleme fişinde (Dik)-Divani adlı eser ile esere ilişkin bir not yer almaktadır. 28.7.950 tarihinde Artvin’de derlenen eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 4’tedir:

Tablo 4: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevrî Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Saz sanatkârı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskal Derviş den

¹⁶ Derleme fişinin ön sayfasında eserin adı (Kızoyunu) şeklinde geçmekte iken arka sayfasında (Kız oyunu) şeklinde geçmektedir. Bundan dolayı eser adında her iki şekil de gösterilmiştir.

Çaldığı Enstrüman	Mey
-------------------	-----

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Geyin sallan gel cenanım al benim göynümcedir

Başı turma kişmirîsi şal benim göynümcedir (gel

Mıyların menekşe kokar halların nergiz çalar

Deste deste dız buhaa gül benim göynümcedir (gel

Sonalar bir yana üzer, yeşil başlar bir yana

Ebrular bir yana çeker hilâl gaşlar bir yana (gel

Gözlerin canıma cellat Kiprik yaşlar bir yana

Her nederler goydesinler yar benim göynümcedir (gel

Hasta Hasan serde durmaz akli bi¹⁷ karar gibi

Ne dökmüşsun dal gerdana susamış maral gibi

//: ¹⁸ *Kipriklerin cenk eyliyer 17 kral gibi*

Mıyların altın temelin, tel benim göynümcedir ://

Derleme fişinde “Parçanın adı” kısmının yanında “(Hasta Hasan)dan” şeklinde bir not mevcuttur.

2.4. Derleme Fişi Nr. 4

¹⁷ Burada “bi” ifadesinin altında “bir” ifadesi yer almaktadır ancak dizinin ifade etmek istediği yargı düşünüldüğünde burada “bi” ifadesinin kullanılmasının isabetli olacağı görülmüştür.

¹⁸ Derleme fişinde yer alan “//:” ve “://” işaretleri, ilgili kısımdaki sözlerin tekrar edileceğini göstermektedir.

Bu derleme fişinde *Derbeder*, *Keremden (Yanık Kerem)* ve *Kesik Kerem* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazcı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş den
Çaldığı Enstrüman	Mey

3 eserin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıda bulunmaktadır.

2.4.1. Derbeder

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

of
yine bahar oldi ötti bülbüller ey yar ey ey bülbüller
Firgati göynümü aldı bu gece yi bu gece
yardan ayrılanın ey galmaz garası ha...
Alışdı döşeğim ey yandı bu gece y. yeye bu gece

yar elinde galdi dolu gadehler
Beni kül eyledi bah bu merahlar
Her daim yanardi şam’a çiraklar
Felek ganad vurdi söndü bu gece

gam hırhasın geymiş garali gibi
Sinam hançer ile paralı gibi
oh degmiş Mahmuda yaralı gibi
yatmadi bir yana dondi bu gece

Esere ilişkin “(yaralı Mahmut)dan” ve “Radyo ya da” şeklinde iki not mevcuttur.

2.4.2. Keremden (Yanık Kerem)¹⁹

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Dinlesinler bir mevlayı sevenner²⁰
Hep budur halımız bir yare sebebep oy seyi bep
//: Günüz alışirem gice yanarem²¹
Gözlerim gan ağlar bir yare sebep ://

Nola bir kez görsem yarin yüzünü
Egile öpeydim elâ gözünü
Her olur olmazın sitem sözünü
Basarem bağrıma bir yâre sebebep

Kare ey der gelir geçerim
El uzadır gögsün bendiri açarım
Zehir olsa yar elinden içerim

¹⁹ Bu eser için derleme fişinin ön sayfasında “Keremden” denilmekteyken arka sayfada, sözlerin başında “Yanık Kerem” denilmektedir.

²⁰ Derleme fişinde burada hem “sevenner” hem de “sevenler” ifadesi yer almaktadır. Ancak yörenin ağız özelliklerini daha iyi yansıtabileceği düşünülerek “sevenner” şeklindeki kullanım tercih edilmiştir.

²¹ Burada hem “yanarem” hem de “yanarım” ifadeleri yer almaktadır. Ancak yörenin ağız özelliklerini daha iyi yansıtabileceği düşünülerek “yanarem” ifadesi tercih edilmiştir.

Goy desinler ölmüş bir yare sebep

Esere ilişkin ön sayfada “yanık” şeklinde bir not yer almaktadır.

2.4.3. Kesik Kerem

Eserin sözleri aşağıdadır:

*gah gidelim sofi gardaş/yollar şebenem (...)*²²

ala haşhaş mor menekşe / giyer bizim dağlar //: şimdi ://şi

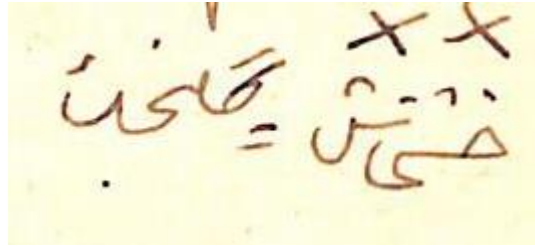
Aşgın badesini içdim / Hayıf gurbet ele düşdüm

//: Ben bu yerde çoğeyleşdin/ Kömür gözlüm ağlar //: şimdi ://

*Kerem eydür*²³ *bahar gitti / Ahım ser rakımı tuttu*

Öten öldi ha unuttu / gözler yolum sağlar //: şimdi ://

Esere ilişkin arka sayfada bulunan eski harflerle yazılmış bir not mevcuttur:

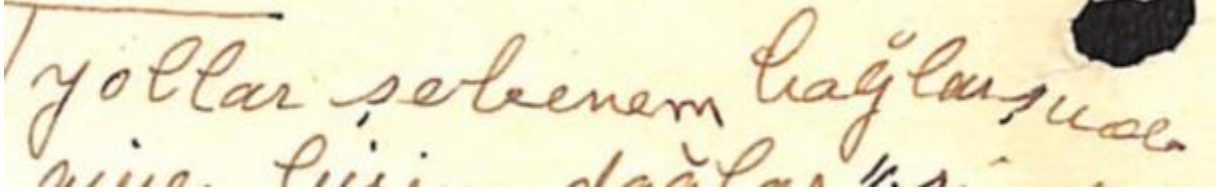

Görsel 7: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

Ayrıca eserini ilk dizesinde yer alan okunamayan kısım da aşağıda yer almaktadır:

²² Bu ibare, araştırmacının derleme fişinde okuyamadığı sözcükleri/kısımları belirtmektedir (a.n.).

²³ Burada “eydür” sözcüğüyle ilgili hem “dür” hem de “der” hecesi yer alsa da “dür” hecesinin kullanımının daha isabetli olacağı sonucuna varılmıştır.

Görsel 8: İlk Dizedeki Okunamayan Kısım

2.5. Derleme Fişi Nr. 5

Bu eserin bulunduğu dosyadaki beşinci derleme fişinde *Karşeberi*, *Gelin Kaldırma* ve *Karsıberi* adlı eserlere ilişkin bilgiler ve eserlerin sözleri yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 6’da verilmiştir:

Tablo 6: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazende
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş den
Çaldığı Enstrüman	Mey

Eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlara aşağıda yer verilmiştir.

2.5.1. *Gelin kaldırma*

Derleme fişinin arka sayfasında yer alan eserin sözleri şunlardır:

ah!

Harsetle ayrıldım nazlı yarımından

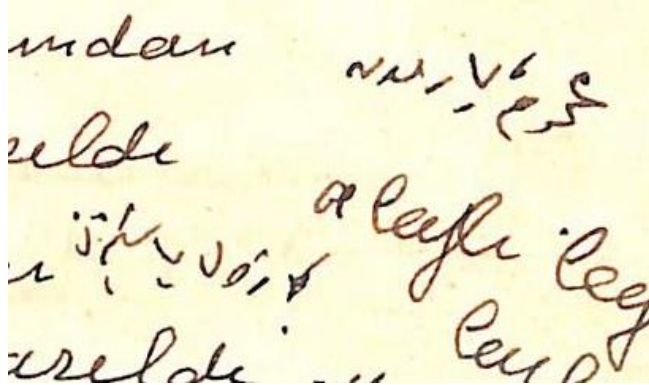
getme deyi yar boynuma sarıldı a leyli leyli leylam

Hasret didelerim doldu yaşınan

//: getme²⁴ deyi yar boynuma sarıldı ://

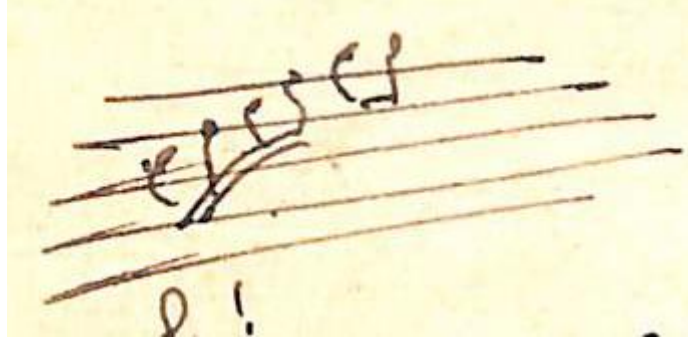
ayrılık ateşi bend etti beni
yüreğim bir olmaz yara bağlandı
gah beni ağlattı gah yar agladı
gitme diye yar boynuma sarıldı
Urfani der veran göydüm göynümi
Zalım! lâl eyledin bülbül dilimi
sen gedende kimler eyler göynümi
getme diye yar boynuma sarıldı

Bir sonraki sayfada esere ilişkin “(Türkistan=Makamındaymış)” notu, eski harflerle yazılmış bir not ve küçük bir nota örneği yer almaktadır.

Görsel 9: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

²⁴ Burada “gitme” sözcüğü, sözcüğün üstündeki “e” harfinden dolayı hem ”gitme” hem de “getme” şeklinde okunabilmektedir. Burada yöresel kullanımı yansıtaacağı düşünüldüğünden “getme” şekli tercih edilmiştir.

Görsel 10: Esere İlişkin Nota Örneği

2.5.2. Karşeberi

Eserin sözleri aşağıdadır:

//: Bizim yerler dutludur ://

//: Dibi çimen otludur ://

//: gurban olduğum allah ://

//: El oğli ne datlidir ://

Başındaki çit çenber

Ağzında gohar enber

Bu yatış yatış değil

Yüzünü bna dönder

Derin evler derindir

Yük ayvanlar serindir

Goç yiğidin eğlencesi

Turunç memeli gelindir

Esere ilişkin “Baştaki saz tekrarlanac” şeklinde bir not yer almaktadır.

2.5.3. Karsıberi

Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözleri yer almaktadır:

Kekliğin ganadi sari

Ben ağlarem zari zari

Gayıbettim nazli yari

B²⁵ Öt benim ala kekliğim ://

Dilin var olsun kekliğim

Kekligin ganadi yeşil

At golun boynumdan aşır

Sahoşum dilim dolaşır

Öt ..

Kekligin ganadi çöğen

gel bizim yerleri beğen

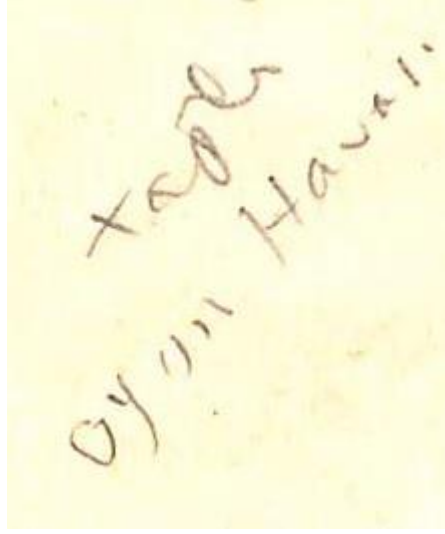
namerd olsun sana değen

B

Esere ilişkin ön sayfada “Keklik” arka sayfada “(...) oyun Havası” şeklinde iki not yer almaktadır. Okunamayan kısmın bulunduğu kesit aşağıda yer almaktadır.

---

²⁵ Burada bu kısmın eserin bağlantı kısmı olduğunu belirten “B” harfi yer almaktadır. Bu durum, ibarenin görüldüğü her yerde geçerlidir.

Görsel 11: Okunamayan Kısımın Bulunduğu Kesit

2.6. Derleme Fişi Nr. 6

Bu derleme fişinde *Düzdivani*, *Ağırbar (Ağırbar)* ve *Köroğlu* eserlerinin sözleri ve eslere ilişkin notlar yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin de kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazcı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş
Çaldığı Enstrüman	Mey

3 eserin sözleri ile eslere ilişkin notlar aşağıda yer almaktadır.

2.6.1. *Düzdivani*

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Ey ağalar size tarif eyliyem

ahmi başımdan aldı bu gelin

1 *yedi ikl çarköşede bulunmaz*

Yusufu Zelhanın ey tayı bir gelin vay

Narman gazasında Urcuh yolunda

Bir gelin gedeyer orah elinde

terlemiş yanahlar hal buhacında

Dili gaymah dudahları bal gelin

Tüketti ömrümi goydi yariya

2 *Nasıl gıydi yolladılar tarlaya*

//: *magrıpdan maşrika sana çariya*

Hüriler payesi bugün ag gelin

Der Aşık Summani bu benim olsa

Bu bir meleksima bu benim olsa

Dilerim hudadan gız yarım olsa(n)

Istemem dünyada mali ağ gelin

Esere ilişkin “(sözler Sümmani ’nin)” notu mevcuttur.

2.6.2. Ağırbar (Agırbar)²⁶

Derleme fişinin arka sayfasında yer alan eserin sözleri şunlardır:

Çeper çekdim yol açdım

gızıl güle dolaşdım

---

²⁶ Bu eser için derleme fişinin ön sayfasında “Ağırbar” denilmekteyken arka sayfada, sözlerin başında “Agırbar” denilmektedir. Bundan dolayı “Agırbar” ibaresine eserin adında da yer verilmiştir.

yağmur yağma yel esme (bala

//: Ben yarime gavuşdum bala ://

Bizim bağa giren oğlan

Üç güvercin vuran oğlan

gül başbağı bulan oğlan

getir benim gül başmağı

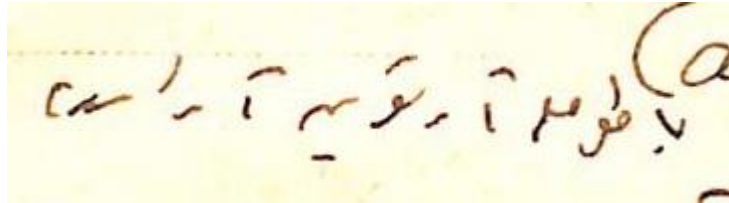
Sizin bağa girmemişim

Uç göğercin vurmamışım

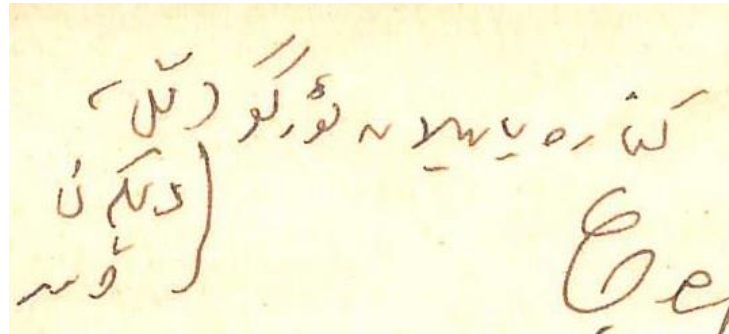
gül başmağın bulmamışım

Bende yohdur gül başmağın

Esere ilişkin ön sayfada “(acarada oynarlarmış)” şeklinde bir not ve hem ön hem de arka sayfada eski harflerle yazılmış notlar yer almaktadır.

Görsel 12: Esere İlişkin Ön Sayfadaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

Görsel 13: Esere İlişkin Arka Sayfadaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

2.6.3. Köroğlu

Derleme fişinin arka sayfasındaki eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

haykırdi cehdi meşeden

gür dutuldi temaşadan yar yar

//: *Heç gorkmaz Beyden paşadan ://-*

B ayvaz bu gelen bu gelen

yar “ “ “ “

Arab atın üstündedir

Elâ gözler mestindedir

Şirin cannar gastindedir

B

Han donem ahıtma yaşı

Yandı yüreğimin başı

Kör oğlunun Kan kardaşı

B

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.7. Derleme Fişi Nr. 7

Bu eserin yer aldığı dosyadaki yedinci derleme fişinde *Gül Ali;den bir parça, Beyatî ve garip* eserlerine dair bilgiler ve eserlerin sözleri yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin de kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 8’de verilmiştir:

Tablo 8: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Saz sankarı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş

2.7.1. *Gül Ali;den bir parça*

Eserin sözleri aşağıdadır:

Bir güzelki çihar ey ey yey... gülşan seyrine

ya yeşil geyinir ey ya da gırmızı

//: *yeşilinen ohşadığım sonama*

Şirin olur sade geyse gırmızı yeye ://

Uğri olan yoli gitmez düz bedüz

namerd olan sözi demez yüz beyüz

Oturaydım cananinen diz bediz

İçeydim aşgına bade gırmızı

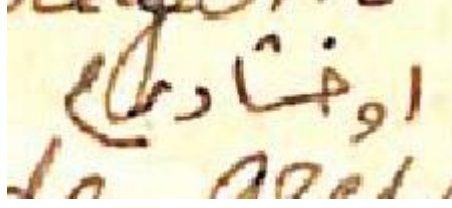
Sefil Gül Alinin ey yeyeye vardır emeli

gudreti yezdandan buldum Kemali yeyey

//: *Bana bi yar lazim esmer simali*

Ne sari, ne beyaz nede gırmızı ://

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır. “*ohşadığım*” sözcüğün altında eski harflerle yazılmış “*ohşardım*” ibaresi bulunmaktadır.

Görsel 14: Eski Harflerle Yazılmış “ohşardım” Şeklindeki İbare

2.7.2. Beyatî

Derleme şişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Dağlar aşarsan bir gün

yolun şaşarsan bir gün

iki gözün kör olsun ey ye yey

Bensiz yaşarsan bir gün ey ey eye

ayeyim

Dağ dağa yük olur mi ?

Bağdan büyük olur mi ?

Bir can bir canı sevse ?

Sevdası yük olur mi ?

Aşık der ki gül açar

yaz gelende gül açar

yar yari تنها bulsa

veran bağlar gülaçar

Esere ilişkin ön sayfada “*saz baştakinin aynı*” şeklinde bir not yer ve arka sayfada “*mayamsı*” ve “*Dağ ve yayla havasını da ardır*” notlar yer almaktadır.

2.7.3. *garip*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Kömür gözlüm ben gurbete gidende

Hoşça geçin yareninen eşinen

Gurbet elde kem haberin duyarsam

Döğünürüm gara bağrım daşınan

Daşa çaldım namusumu arımı

Hare eyleyim elde olan varımı?

Kim ağlatmış benim nazlı yarımı?

top top olmuş kiprikleri yaşınan

Der Garibî ben bir hata işledim

Gam bırakıp gasâvete başladım

Elma sandım al yanahdan dişledim

Agzındaki çürüyecah dişinen

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8. Derleme Fişi Nr. 8

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde; *Ağırbar ve çapuğu, Kurbaniden, Gönül varma, Döney, Deli horon, orta Batum, Düz horamı, Kobak, Karabağ, Posof Ağırayak, Sarı çiçek ve Teketek*

adlı eserler yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 12 eserin de kaynak kişisine dair bilgilere Tablo 9’da yer verilmiştir:

Tablo 9: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Saz cı
Memleketi	Çoruh/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş

12 esere dair notlar ve eserlerin sözleri aşağıda sunulmuştur.

2.8.1. Ağırbar ve Çapuğu

Derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında “*Parçanın adı*” kısmındaki “*Çapuğu*” sözcüğünden ok çizilerek belirtilen eserin “*Çapuğu*” kısmının sözleri alttadır:

Suya giden sürmeli kız kimindir?

gögsü beyaz düğmeli kız kimindir?

Derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında eserin “*Ağırbar*” kısmının sözleri olduğu düşünülen kısım aşağıdaki gibidir:

Garşida elmalılılar

Suda oynar balılılar

ne böyle sevda gördüm

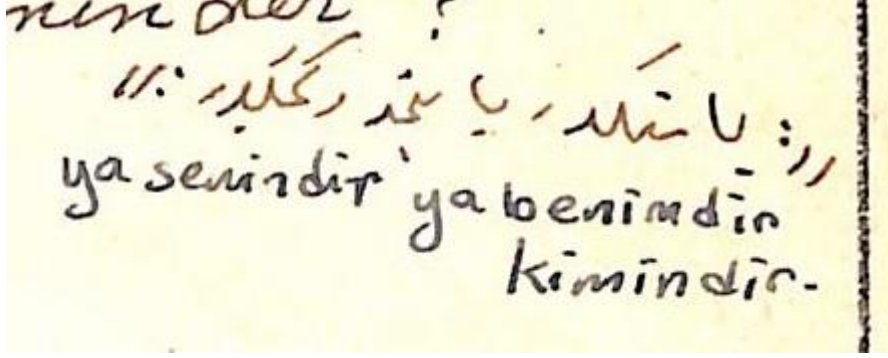
ne böyle ayrılılılar

garşida gördüm seni

gülünen derdim seni

*Derdin, belan ben çekdim
yadlara verdim seni*

Derleme fişinde esere ait “çeper çektim” notu ile hem eski harflerle hem de yeni harflerle yazılmış “ya senindir yan benimdir kimindir” adlı bir not yer almaktadır.

Görsel 15: Hem Eski Harflerle Hem de Yeni Harflerle Yazılmış “ya senindir yan benimdir kimindir” İbaresinin Olduğu Kısım

2.8.2. Kurbaniden

Derleme fişinin arka sayfasında yer alan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

gıyam edin dostlar galhın ayağa

Edalet şahının ey fermanı geldi

İstikbal eyleyin ey²⁷ durun selama

Serteser âlemin ey hubanı geldi

Meclis zinet bulsun şemalar yansın

Ehli hizmet olan gullar uyansın

Sakiler şad olsun gadeh dolansın

ğamı defetmenin zamanı geldi

Gurbanî gussedən galkmıyor başım

²⁷ Derleme fişinde buradaki “ey” ile bir sonraki dizedeki “ey” eski harflerle yazılmıştır.

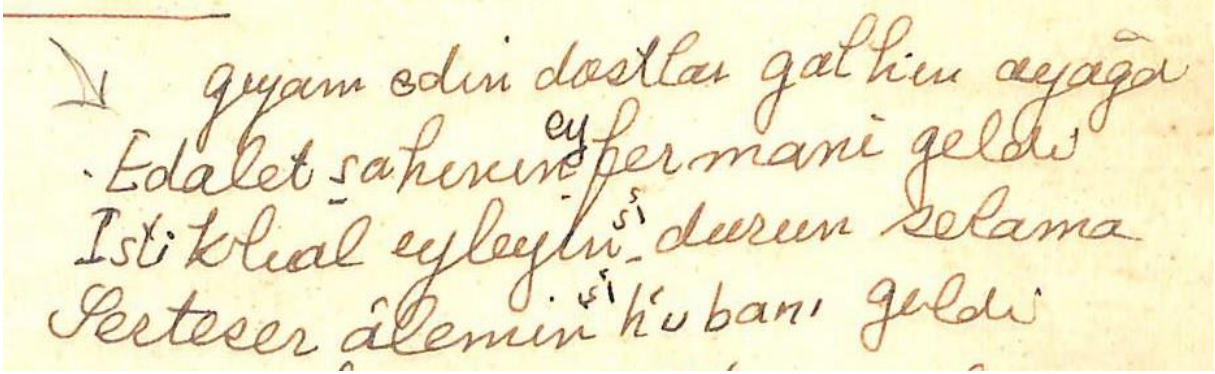

Dem vurup gamine artmada coşum

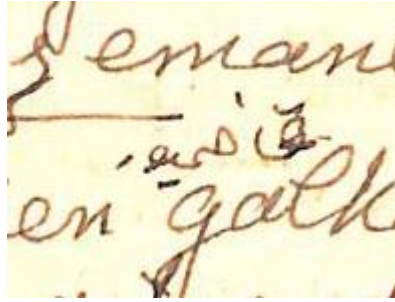
Hayali yarinen görülmez işim

Bu hasta göynümün Lokmanı geldi

Derleme fişinde, 27 numaralı dipnotta belirtilen eski harflerle yazılmış “ey” ibaresi ile eserin sözlerinin arasında yer alan eski harflerle yazılmış bir sözcük yer almaktadır.

Görsel 16: Eski Harflerle Yazılmış “ey” İbarelerinin Bulunduğu Kısım

Görsel 17: Eski Harflerle Yazılmış Sözcük

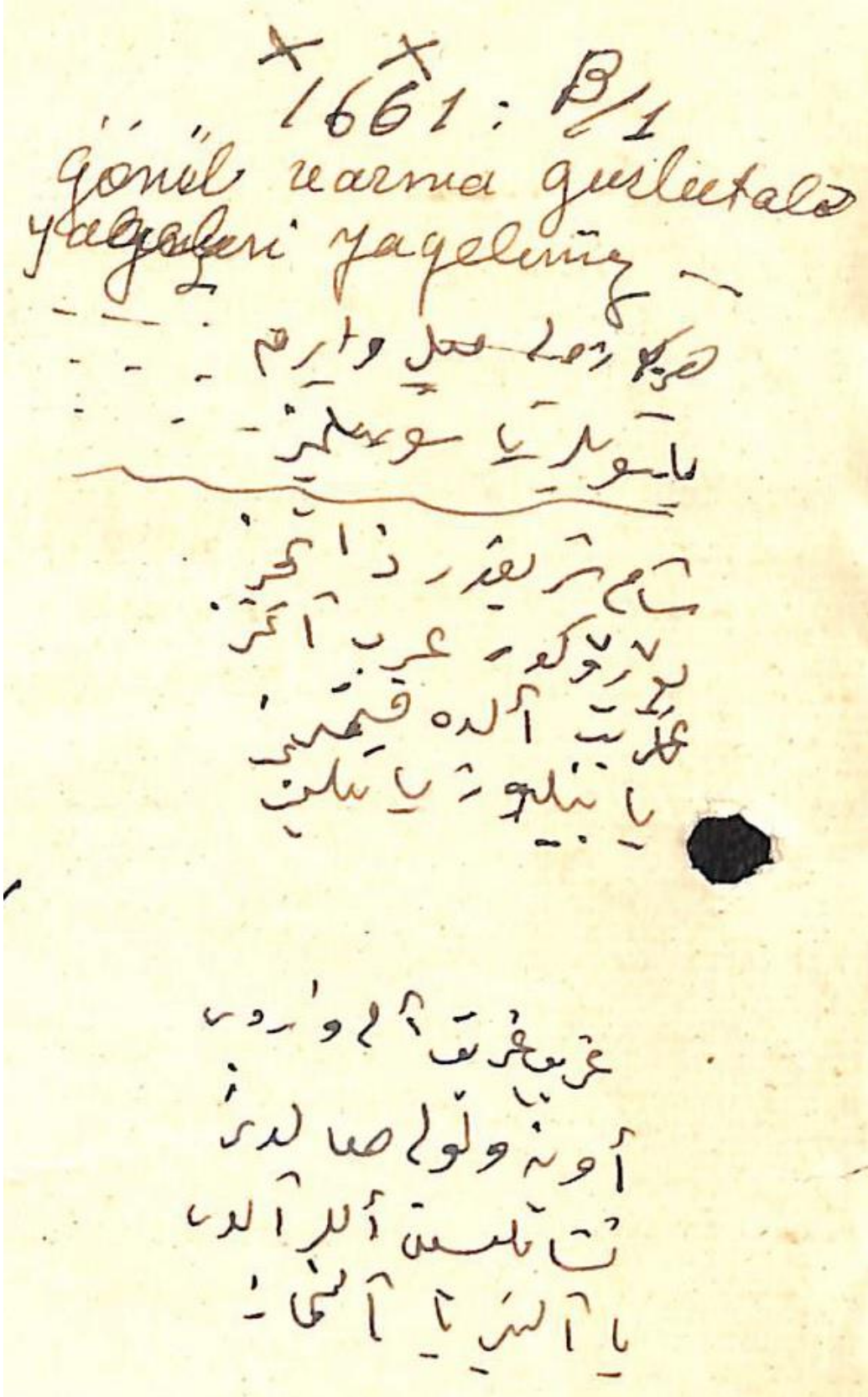
2.8.3. Gönül varma

Derleme fişinin arka sayfasında eserin şu sözleri yer almaktadır:

gönül varma gurbetala

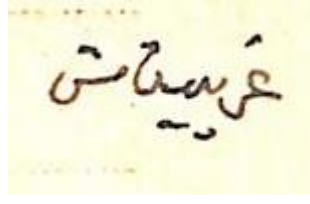
ya geliri ya geliniz

Eserin sözlerinin devamının eski harflerle yazıldığı görülmüştür. Eski harflerle yazılmış kesiti içeren görsel bir sonraki sayfada bulunmaktadır.

Görsel 18: Eserin Sözlerinin Eski Harflerle Yazılmış Olduğu Kısım

Esere ilişkin ön sayfada eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 19: Ön Sayfadaki Eski Harflerle Yazılmış Not

2.8.4. Döney

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

ay döne döne döne

gelin mi oldun yine

gelin olduğın gece

oynarım döne döne

gidersen yolun olim

getme gurbanın olim

Her nereye gedersen

Agzında dilin olim

2.8.5. Deli horon

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.6. orta Batum

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.7. artvin Düz horamı

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.8. Kobak

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.9. *Karabağ*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.10. *posof Ağırarak*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.11. *Sarı çiçek*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.12. *Teketek*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

yalıdayım yalıda

ayağım yemenide

gemici gemiyi eğlet

//: Nişannım var gemide ://

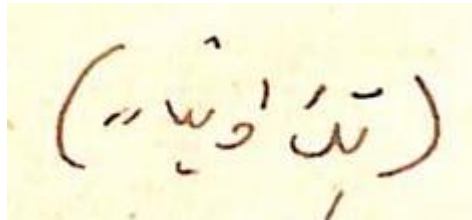
Memeler bala haydi memeler

yar goynunda memeler

olaydım körpe guzu

Emeydım gül memeler

Derleme fişinde esere ilişkin eski harflerle yazılmış “*Tek oyunu*” şeklinde bir not mevcuttur.

Görsel 20: Eski Harflerle Yazılmış “*Tek oyunu*” Şeklindeki Not

2.9. Derleme Fişi Nr. 9

Bu derleme fişinde *Aşık Ömerden*, *Keremden* ve *Sedayi* eserleri yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine ait bilgiler Tablo 10’dadır:

Tablo 10: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazcı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş den
Çaldığı Enstrüman	Mey

Derleme fişinde kaynak kişi Cevri Altıntaş’a ilişkin “*Ceri “Poşa” lardandır*” şeklinde bir not yer almaktadır.

Eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıda yer almaktadır:

2.9.1. *Aşık Ömerden*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Ey hamamcı bu hamama :// gözellerden kim gelir?

Bende bilmem benim yarım günde yüz bin can gelir ah can gelir

//: Bu hamam eller hamamı :// gelene gelme demem

//: Arap acem külli Türkman neçe yüz bin can gelir :// ah can gelir

Bu hamamın adrafından gelir geçer adular

İnsan oğli edna guldur yer yüzünde dediler

Sevdiğimin muylarından asılıp dur dadular

Bu ölkenin padişahi bir uli sultan gelir

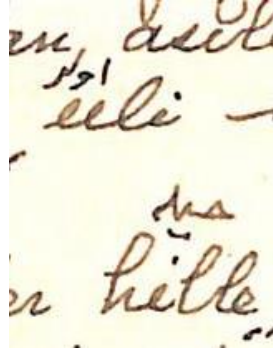
yigit odur: doğru söyler hille gatmaz sözüne

72 nur yağıyor sevdiğimin yüzüne

Der Ömeri müptelayım hem gaşınan gözüne

Hazreti Yakubun oğli Yusufü Kenan gelir

Derleme fişinde “Parçanın Metni” kısmında eski harflerle yazılmış “uli” ve “hille” sözcükleri bulunmaktadır.

Görsel 21: Eski Harflerle Yazılmış “uli” ve “hille” Sözcükleri

2.9.2. Keremden

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan ve eski yazıyla yazılmış şiirin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Gel gönül gel fikr eyleme

Bir derdi beş olan gönül

Gece bulut gündüz yağmur

Habarı kış olan gönül

Yarım açmış odasını

Ben alaydım (...)

(...) (...) badesini

(...) serhoş olan gönül

Kaynarî der (...)

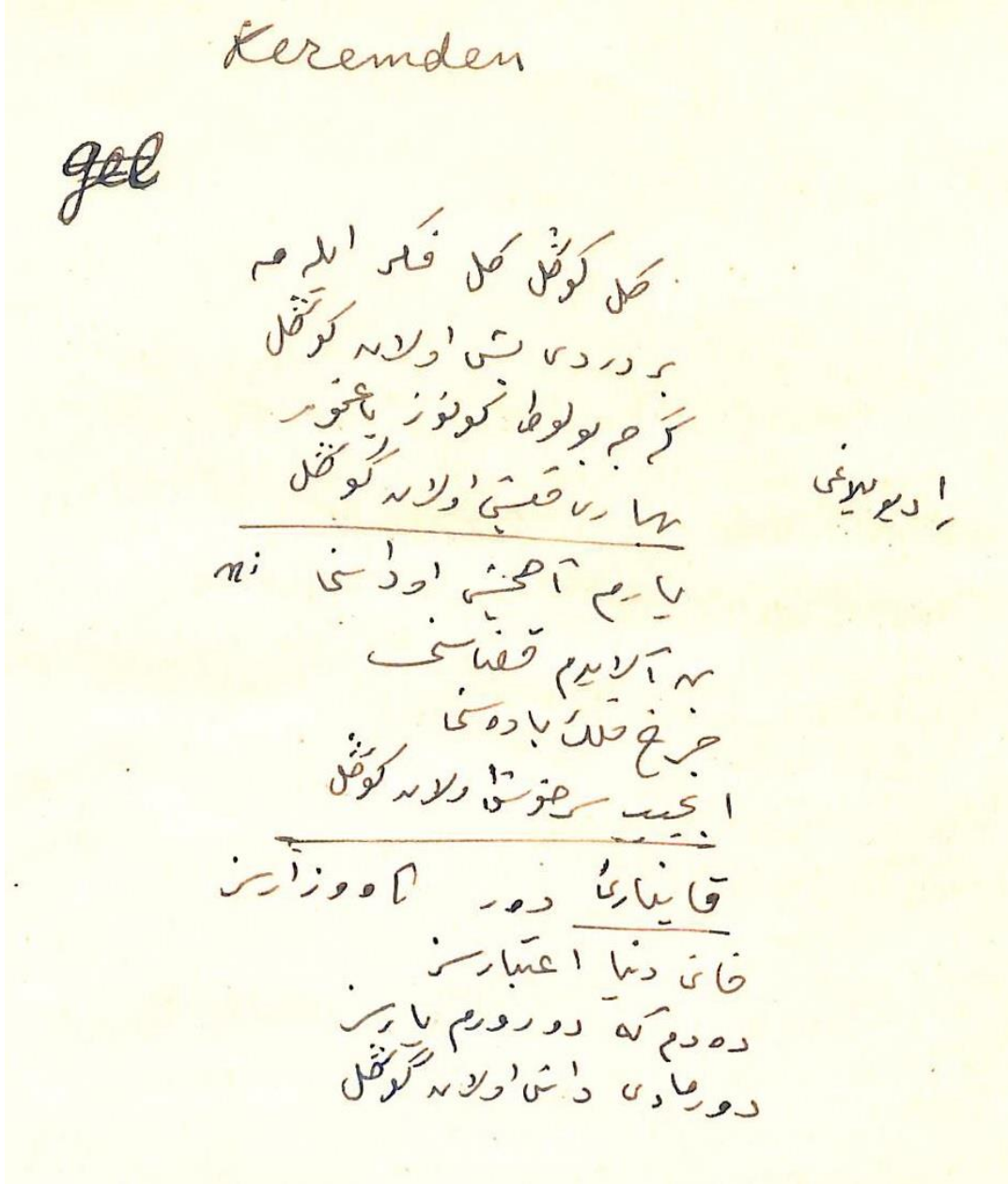
Fani dünya itibarsız

Dedimki dururum yarsız

Durmadı daş olan gönül

Şiirin sözleri ile şiire ilişkin eski harflerle yazılmış “*radyo (...)*” şeklinde bir notun yer aldığı görsel bir sonraki sayfada yer almaktadır:

Görsel 22: Şiirin Sözlerinin ve Şiire İlişkin Notun Yer Aldığı Kesit

2.9.3. Sedayi

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Bir divani ternif ettim hevesine filan kesin

görmezden müptela oldum sesine filan kesin

Siyah muylar tavla perçem tökülüptür her yana

gör me maşallah yazılmış fesine filan kesin

Gudretullahdan yaratmuş gaşların goyaların

Al yanağın çevresinde ziliğin burmaların

nice canlar helekeyler gözünü şıhnaların

Gül mi benzer siması simasına filan kesin

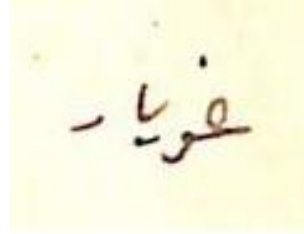
Der Sedaî dudi dillim destina gına goyar

gömleği handız bürüncük eğnine libas giyer

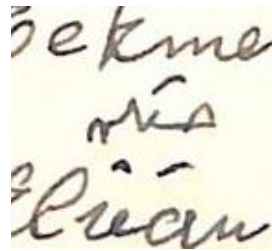
Çekmen atlas semür kürk safi som sırma geyer

Elvan elvan renk verilmiş yüzüne felan kesin

Eserin sözlerinin arasında eski harflerle yazılmış “goyar” sözcüğü ile okunamayan başka bir sözcük yer almaktadır.

Görsel 23: Eski Harflerle Yazılmış “goyar” Sözcüğü

Görsel 24: Eski Harflerle Yazılmış Sözcük

2.10. Derleme Fişi Nr. 10

Bu eserin bulunduğu dosyadaki onuncu derleme fişinde *Zulfetin türküsü*, *Zulfetin türküsü* ve *Yağlı Köyü tulum havası* eserleri mevcuttur. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 11’dedir:

Tablo 11: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İdris Dursun (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1332 (M. 1916/1917)
Mesleği	Berber
Memleketi	Artvin/Şavşat/Yağlı
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	10-12 sene evvel eşitmiş Halasından (Şavşatlı)

Burada *Zulfetin türküsü* ve *Zulfetin türküsü* adlı eserler ilişkin ortak bir not yer almaktadır: “Zülfat, Şavşatlı, şair bir kadın”.

3 eserin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıdadır:

2.10.1. *Zulfetin türküsü*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Ateşim var külüm yok

Bülbül oldum dilim yok ://

//: Ben yardan ayrı düşdüm

Ağlamamış günüm yok ://

//: peşkir asdım direkden

Bir yar sevdim yürekden ://

//: Keşke sevmaz olaydım

Acı çıkmaz yürekden ://

Degirman altı haşhaş

Küsülüysan barışah

//: *yolumuz uzak duşdü de*

mektubula gonaşah ://

yol üstünde kedilar

Miyos Miyos dediler

//: *Zülfet suçun ney idi da*

Sakallıya verdiler ://

Derleme fişinde esere ilişkin not bulunmamaktadır.

2.10.2. Zulfetin türküsü

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.10.3. Yağlı Köyü tulum havası

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.11. Derleme Fişi Nr. 11

Bu derleme fişinde *Geminun sereninde* adlı eser mevcuttur. 30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen eserin kaynak kişisi Mevlut Altunbayrak'tır. Kaynak kişiye ilişkin veriler Tablo 12'de yer almaktadır:

Tablo 12: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mevlüt Altunbayrak (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1935
Mesleği	Marangoz
Memleketi	Artvin/Hopa/Potocur
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Köyünde esitmiş

Eserin sözleri altta yer almaktadır:

*Geminun sereninde
itirdum piçağumi
Aldiler sevduğumi
yiktiler ocağumi*

*geminun Serenine
Tanimadum geleni
Acap nerde gömerler
Sevdalıktan öleni*

Derleme fişinde esere ilişkin şu not vardır: “Mütereddin söyledi”.

2.12. Derleme Fişi Nr. 12

Bu derleme fişinde *Toptüfek türküsü* adlı eser mevcuttur. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen eserin kaynak kişileri hakkındaki veriler Tablo 13’tedir:

Tablo 13: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad ve Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Ahmet Arslan (S)	1327 (M. 1911/1912)		Yusufeli	
Rifat Genç (S)	1326 (M. 1910/1911)		Çoruh	
Ahmet Cellat (S)	1327 (M. 1911/1912)		Çoruh	
Ali Baykal (S)	1340 (M. 1924)		Çoruh	

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: *Top da derki ben atarım*

Tozi dumana gatarım

//: *Vurduğum yeri yırtarım*

B Sen gel garanfilli gelin ://

Eli deste güllü gelin

Tüfek de der ben hezarım

Omuz başında gezerim

Uzakda düşman sezerim

B göksü zencifilli gelin

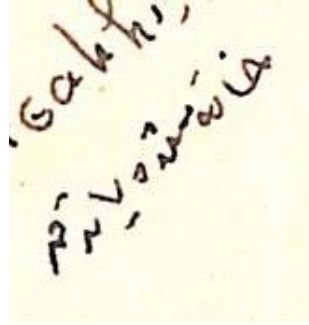
Ziverdeder ben Hizliyım

Koltuk altında gizliyim

her silahdan ben nazliyım

B

Derleme fişinin ön sayfasında esere ilişkin iki not vardır: “(oyun tüküsü)” ve “(ikişer vıya üçer, beşer ilah)”. Derleme fişinin arka sayfasında Latin alfabesiyle yazılmış iki not ve eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır. Arka sayfadaki Latin alfabesiyle yazılan notlar şunlardır: “Hamdi Kuru” ve “Müteahhi, Tüccar”. Arka sayfadaki eski yazıyla yazılmış not Görsel 25’tedir:

Görsel 25: Arka Sayfadaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

2.13. Derleme Fişi Nr. 13

“Parçanın adı” kısmında “Uzun hava ve oyun havaları” ibaresi yazılı olan bu derleme fişinde; *Bir uzun hava, Deli Horon, stasta (sasa), Atlama ve Tamara* adlı 5 eser yer almaktadır. Tümü 30.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen eserlerin kaynak kişi hakkındaki veriler Tablo 14’te verilmiştir:

Tablo 14: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Özbayrak (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1301 (M. 1885/1886) (67-imiş)
Mesleği	Ziraatçi
Memleketi	Artvin//Beşağıl
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

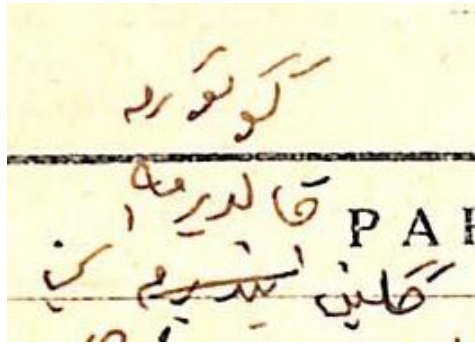
Derleme fişinde hem *Bir uzun hava* hem de *Deli Horon* eserine ilişkin şu not yer almaktadır: “uzun havanın peşine “Düz” vey “Deli” Horom gelirmiş”.

Ayrıca ikisi de 30.7.950 tarihinde kayda geçirilip alınmış Mehmet Ergin'den alınan bir eser ile Hüseyin Gürel'in yazdığı bir şiirin yer aldığı iki belge de derleme fişine toplu iğneyle iliştirilmiş halde bulunmaktadır.

5 eserin ve ek belgelerdeki eserin ve şiirin sözleri ile eserlere ve şiirlere ait bilgiler aşağıda yer almaktadır.

2.13.1. *Bir uzun hava*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış notlar yer almaktadır.

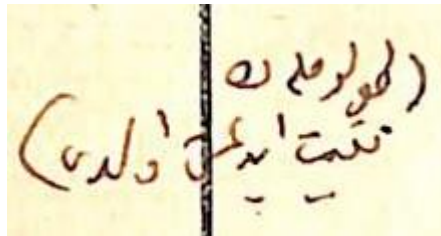
Görsel 26: Esere İlişkin Eski Yazıyla Yazılmış Notlar

2.13.2. *Deli horon*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin şu not yer almaktadır: “*Hüseyin Gürel Komut verdi*”.

2.13.3. *stasta (sasa)*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 27: Esere İlişkin Eski Yazıyla Yazılmış Notlar

2.13.4. *Atlama*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.13.5. Tamara

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.13.EK-1. “I---: Bir nasihatım var zamana uygun”

Derleme fişine toplu iğneyle iliştirilmiş belgede yer alan, Murgul’da Mehmet Ergin PaşaAli oğlu’ndan²⁸ derlenen eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

I---: Bir nasihatım var zamana uygun

Tut sözümü yattıkça yat uyanma

Meşhur bir kelâmdır sen kazan sen ye

nafile el için ateşe yanma

2---: her nerya gidersen eyla talanı

oyle yap ki ağlataşın gülteni

bir saatta söyle yuzbin yalanı

elbir doğru söyler ise inanma

3---: Cabadan bir kahve verme ahbaba

evvel ahır seni verir kasaba

paran çok varısa yatır şaraba

olur olmaz sadakaya güvenme

4---: Kime ki iy dırsin darılır söger

---

²⁸ “PaşaAli oğlu” adının Mehmet Ergin’in sülalesinin adı olduğu düşünülmektedir.

*Muruvvet zamanı değildir meger
yanında bir kişi kesseler eger
Bir hançer de sen vur sonra utanma*

*5---: Bir yetim görürsen dökdür dişini
bozmağa çapala halkın işini
Günde yüz kişinin vur kır başını
Bir yaralı sarmak için yeltanma*

*6---: ananın erine çağırma peder
evvel ahır sana kötülük eder
kemlik et elinden geldiği kadar
sakın iyilik edip duşman kazanma*

Belgede Mehmet Ergin'in imzasının yanı sıra şu notlar yer almaktadır:

Bu da Murgulda eskidenberi okunmakta fakat kimin tarafından meydana getirildiği malum değildir.

MEHMET ERGİN

ve OĞULLARI

YILMAZ ve YAVUZ

Manifatura – Tuhafiye – Hırdavat

MURGUL

Derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş belgede yer alan, “yeşil Artvinin Sünbüllü köyünden Hüseyin gürel Meraloğlu²⁹” tarafından yazılmış, “30.7.950” tarihinde Murgul’da kendisinden alınan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Neş’eli gecemin tatlı ruyası

Cennettenmi geldi Cennettemiyim

Üç meliksimaya Allah duası

Semadanmı geldi Semadamıyım

Kapayıp gözlerim birdahi açtım

bir köprübaşında sardım dolaştım

bahtiyar insanım benki kavuştum

bilmemki buruya, ayandamıdım

Öndört yıldır tamam vatani gezen

dertli vatandaşa dermanlar yazan

her derdin dermanı Muzaffer Sözen

bende (sayın) Ustadımla beraberimdim

Ummadığım bir nür doğdu başıma

kimse bakmaz gözlerimin yaşına

iki Ustat ile köprübaşına

gelirde görürüz acap dermidim

---

²⁹ “Meraloğlu” adının Hüseyin Gürel’in sülalesinin adı olduğu düşünülmektedir.

yirmi dokuzla Otuz Temmuzda
iki gece kaldı Ustadım bizde
yaşlarım dürmüyor sevinçten gözde
Huseyin gürel bunu görecekmidim
Murgulda muradın alacakmydın

Belgede “*En derin saygılarımla*” notu ile birlikte Hüseyin Gürel’in imzası yer almaktadır.

2.14. Derleme Fişi Nr. 14

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Bir Türkü (Hemşin)*, *Sih Rize*, *yali*, *yüksek Hemşin* ve *papilat* eserlerinin sözleri ile eserlere dair notlar yer almaktadır. Tamamı 30.7.1950 tarihinde Murgul’da derlenen 5 eserin kaynak kişisine ilişkin bilgiler Tablo 15’te yer almaktadır:

Tablo 15: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Memet Kuru (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1929
Mesleği	zürra ³⁰
Memleketi	Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis ³¹
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	
Çaldığı Enstrüman	Tulum

Ayrıca derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş olarak, daktiloyla yazılmış, ikisi de Mehmet Ergin’den alınan bir cenaze duası ile bir atma türkü yer almaktadır.

Eserlerin, duanın ve türkünün sözleri ile eserlere, duaya ve atma türküye ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

³⁰ “Zürra” sözlükte “Çiftçiler” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu). Buradan hareketle kaynak kişinin çiftçilik yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır.

³¹ Doğru yazılışı “Makrevis” şeklindedir. Günümüzde Rize’nin Çamlıhemşin İlçesi’ndeki Konaklar Mahallesi’nin eski adıdır.

2.14.1. Bir Türkü (Hemşin)

Derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hadi gidelim haydi

Dereyinen aşağı

on beş gırmızı verdim

Belindeki guşağa

Armudi budamazlar

Elmanın dalı gibi

Seni benim bilirdim

Babamın malı gibi

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.2. Sth Rize

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.3. yali

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.4. yüksek Hemşin

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.5. papilat

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.EK-1. Cenaze Duası

Derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş belgede yer alan, Murgul’da 30.7.950 tarihinde Mehmet Ergin’den alınan cenaze duasının metni aşağıda yer almaktadır:

(Eğuzubıllahı mineşşeytanırrecim Bismillahirrahmanurrehim)

Nebbiu badı enni enlafururrehim. İşfeğlena yevmel eresatı Biebdike) Amin

1--: Ya ilahı vücudumu üç alamet kabladi ne hikmettir sana ayan medet senden

yarebbi

ecelimin sebebisin razıyım emrine ben rıcam budur kolay ayır canı tenden

yarebbi

2--:mutlak anıyyun kerimsin hem afururrehimsin aztevbemi kabul eyle günahım çok

Bilirsin

mağrifet şanıdadır ikrarında olursun imanım sana emanet etme benden yarebbi

3--:Yallahı sendenbaşka kapum yok yalvaracak günahım çok utanırım yarın sensin

soracak

aşıkların aşığı cemalını görecek senki aziz bir hekimsin kurtar dertten yarebbi

4--:gönderdin hatem enbiya rahmetten lilalemin itikadım var ısmına çektin kudret

kalemin

senden destur olmayınca her kul çeker elemin tevbekâra kıl muyesser şefaatten yara

bbi

5--:nekadar enbiya mursel varisa cenabında sahihi sende mevcuttur ne isa hitabında

yazılanlar hüremetiçin senin dört kitabında Osmander rıcamı kabul kıl rahmetten

yarebbi

6--:cenazemde cemağetten herkim bulunurise bu mevtadan razımısız suval olunurisa

hulusile biz razıyız eger denilir ise akıbetlerin hayreyle afiyetten yarebbi

7--:halal olunacak hakkı halalettım cümleye onlarda halal etsinler brakmasınlar hame

leye

yuz rahmetin var herbirin ğerkeder bir damlaya tevbekârlar acız kalsun kifayetten

yarebbi

8--:sen buyurdun innedine indellahlıslamın az huluslı tamyerine kayım eylemuslim

in

zerre kadar imanı valideynibeni neslimi imanımdan solduşurma kînattan yarebbi

9--:cehennem ehlin delili halkeyledin şeytanı ğafil insan aldanupta söyler ğaybet

bühtanı

günahına mukur olup sana yuzı tutanı meğfiretkil yadeyleme mumınattan yarebbi

10--:bu cahıllık bende iken yok omrumdan bildiğim müddetini sen bilirsin ben namızaç

olduğum

*bilirimki her yolsuzdur ağladığım güldüğüm günahım çok halı brakma kifayetten
yareb*

II--:Cenazemde cemaata tebliğ olsun selamım bundan maada hatmoldu dunyaile kelimim

iriştim can telaşına erdi derdi elemim eyla kabır sualımlı teshilattan yarebbi

Duaya ilişkin belgede şu notlar yer almaktadır:

*(Murgul:Eski ismi Zansul yeni Damar KöyündenPaşa ali oğlu Aşık osmanın 1316 Yılında
ölüm döşğinde Oğlu Süleyman efendiye yanına isteyerek ben ölüyorum kalemi kâğıdı al ben
söyleyim sen yaz yarın cenaze merasımında Çiroz oğlu hafız memet efendi halk okusun)*

Ve ertesi günü cenazesi zuhur ederek okundu)

30/7/950

Yazan Murgulun Damar Köyünden Paşa ali oğlu aşık osman torunnu Mehmet Ergin

MEHMET ERGİN

ve OĞULLARI

YILMAZ ve YAVUZ

Manifatura – Tuhafiye – Hırdavat

MURGUL

2.14.EK-2. Atma Türkü

Derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş belgede yer alan, Murgul'da Mehmet Ergin'den derlenen eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Aldı aşık osman: Benden aşınasına nasihat etsem muteberli sözüüm kolay tutulmaz

On paydan birine hissedarolsan hiç biri elimden daha kurtulmaz

Aldı Kız Halime: Ayağım ulaşıya yedikat yere gözüüm semavata çıkardı seyre

eger yetük olsam her hayrı şerre arşı âlâ üzerime ortulmaz

“ *Osman: ılı nucum ile duşup kalkaydım ilmi hikmet ile dünyay çalkaydım*

ilmi tabıplara biraz salkaydım marifetten efdal daha meholmaz

“ *Kız : hervakit insanı güldürmez felek buldum maksudumu eylemem dilek*

bir insan görünse hürile melek gönül sevmeyince ondan betolmaz

“ *Osman: içerimde emraz kalmaz kusanda işitsin kulağın kalsın lısand*

kötü hüü olunca bazı insanda terk etmege tevbe ile şartolmaz

“ *Kız : ulfetsiz insanın varmam yanına demem günah oldu girsem kanına*

bazıları benzer cennet konuna şaz vakıta kem sözleri sert olma

z

“ *Osman: sevilir meşrebin değılsin humar sana malıkolan merhamet umar*

bir insanın cinsi oluca humar ikram ile sahibına at olmaz

“ *Kız : ey maşukum bildim aşık olmuşsun arzedip vatandan burya gelmiş*

ben seninim sende benim olmuşsun imtihanısız bu aşıklık (sin

“ *matolmaz*

“ *Osman: söyle ey sevdiğim ne ki bilirsin sual cevabını bende bulursun*

hak emrile sonra benim olursun ele geçen fırsat kolay fevtolmaz

“ *Kız : ol Nedirki birbirile cenklaşır gâh biri yenilir bazı denklaşır*

gah ayrılır gah başları ekleşir akıl fikir birbirine katılmaz

“ *Osman: akıl fikir birbirile cenklaşır gah biri yengilir bazı denklaşır*

gâh ayrılır gâh başları ekleşir akıl fikir birbirine katılmaz

“ *Kız : ol nedir insana haktan verilir hulus eden dergâhine gerilir*

nicesi var hirs dünyayçın erilir ol nedirki kuldan kula satılmaz

“ *Osman: ol nedir insana haktan verilir hulus eden dergâhine gerilir*

akılsızlar hirs dünyayçın erilir teknil akıl kuldan kula satılmaz

“ *Kız : ol nedir göz görmez braksan ayp olur düşmanı çok gözetmezsen gayb*

(olur

saklasan bir kabak ona kab olur kullandıkçe yenilanır yırtılmaz

“ *Osman: ol nedir göz görmez braksan ayıb olur düşmanı çok gözetmezsen*

(gaybolur

kabak baştır akıl saklar kabolur kullandıkçe yenilanır yırtılmaz

“ *Kız : olnedirki satsam etmez akçeyi atsam kayalığa yapar bahçeyi*

kaldırır kimini yıkar niçeyi olnedirki hiç bir şeyle tartılmaz

“ *Osman: ol akıldır satsam etmez akçeyi atsam kayalığa yapar bahçeyi*

kaldırır kimini yıkar niçeyi az çok akıl hiç bir şeyle tartılmaz

“ *Kız: sözün sahihını söyledim elbet yalandan birşeyi eylemem gaybet*

sen buyur efendim verildi nobet der halime onsuz kolay çatılmaz

“ *Osman: kibirlerin yenilmesi bet olur tatlı huyu azar sonra sertolur*

kırıldığı teli yeddi kat olur öylesine pek derinden kertilmez

“ *Kız: Mescitte yapılır mıhrab menberlik pak kalbıma verilmiştir dilberlik*

öyle bilki yoktur ben de kibirlik alçak gönül yengilince atılmaz.

Aldı aşık Osman: Ecel irişince insan sersilir ruh derc olur boğazında kısılır

Fevt olunca her ğemeli kesilir nedir üç sevabı işler kitolmaz
Aldı kız Halime: kaldık bir adada sudan geçildi benden bilgilisin şimdi seçildi
buyurun konağa yolun açıldı der Halime aramızda sırt olmaz
“ *Osman: kurtardım yasdan düşğün hastanı ikimiz birlikte yazdık destanı*
Osman derki tanıdınmı ustanı oynlu Tavşan bir canlıdan altolmaz

Belgede esere ilişkin şu notlar yer almaktadır:

(Murgul Damar Köyünden Paşa Ali oğlu Aşık Osmanın Maşukası ile İlk Buluştuğunda karşılama söyledikleri bağlamalar. yanı imtihan ederek birbirlerini tanımak için bade içtiklerinde ancak birbirlerini ayne içerisinde gördüklerinden türkü ile tanışacaklardır)

Zaten kız a ruyasında sana kim galip gelirse sen onun nasibisin işte bade içirirken sana aynada gösterdiğimiz aşkın ozattır. burada halime aşık osmanın bağlamasını çözemayınca bildirdikleri adam bu olduğunu anlamış ve kapuyu açarak evine kabul etmiştir.

Mehmet Ergin Paşa Ali oğlu Damar Köyü

Murgul

MEHMET ERGİN

ve OĞULLARI

YILMAZ ve YAVUZ

Manifatura – Tuhafiye – Hırdavat

MURGUL

2.15. Derleme Fişi Nr. 15

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Çilveloy Nanayna*, *Düz Horom*, *Atabar* ve *Coşkun* adlı eserlere ilişkin sözler ve notlar yer almaktadır. 4 eserin de kaynak kişisi Ahmet Özbayrak'tır. Kaynak kişi hakkındaki bilgiler Tablo 16'da yer almaktadır:

Tablo 16: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Özbayrak (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1337 (M. 1921)
Mesleği	Memur (Zürrâ ³²)
Memleketi	Artvin/Beşagıl
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hasan Özbayrak ³³

30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen 4 esere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

2.15.1. *Cilveloy*³⁴ *Nanayna*

Derleme fişinde eserin sözleri yer almamaktadır. Esere ilişkin “(oyun havası)” şeklinde bir not bulunmaktadır.

2.15.2. *Düz Horom*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.15.3. *Atabar*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.15.4. *Coşkun*

³² Buradaki parantez içindeki “zürrâ” ifadesinin kişinin ziraat memuru olduğuna mı yoksa memurluğun yanı sıra çiftçilik de yaptığını mı işaret ettiği anlaşılamamıştır.

³³ Derleme fişinde Derleme Fişi Nr. 13'teki eserlerin kaynak kişisi Hasan Özbayrak'ın, Ahmet Özbayrak'ın amcaoğlu olduğu belirtilmektedir.

³⁴ “*Cilveloy*” sözcüğü, derleme fişinde parçanın adının verildiği kısımda geçmese de aşağıda parçanın adının plak numarası ile verildiği kısımda geçmektedir.

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.16. Derleme Fişi Nr. 16

Bu derleme fişinde *Aşık Osman ölü anında* ve *Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen iki eserin de kaynak kişisine dair bilgiler aşağıdaki tablodadır:

Tablo 17: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Memet Ergin (PaşaAlioğlu) (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1313 (M. 1897/1898)
Mesleği	Ticaret
Memleketi	Artvin/Borçka/Murgul/Damar (Zansul)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babasından eşitmiştir (Büyük babası Aşık Osman diye tanınmış, şöhretli halk şairlerindedir.

Derleme fişinde, derleme çalışmalarının neden ilçe merkezi olan Borçka yerine Murgul'da yapıldığına dair şu not yer almaktadır: “*Fabrikada edildi bu civarın muhtelif semtlerinden, işçi vardır. Bu itibarla, çalışma merkezi olarak Borkaya tercih.*”

Eserlerin derleme fişinde yer alan sözleri ile eserler hakkındaki açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

2.16.1. *Aşık Osman ölü anında*

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

ya ilâhi vücudumi üç alâmet kapladı

Ne hikmetdür, sana ayan medet senden yarabbi

Ecelimun sebebisin, razıyum emrine ben

Ricam budur golay ayır canı tenden yarabbi

Derleme fişinde eser hakkında şu açıklamalar yer almaktadır:

(Eûzü besmele)den sonra Allahda mağfret dileyen iki cümlelik bir de Âyet vardır.

11 kıtadır

En son dakikalarında oğlu Süleymanı yanına çağırmiş ve bu beyitleri ona yazdırmıştır.

(Turoni Mehme Ergin)den alındı

2.16.2. Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)

Eserin derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

aldı osman

Benden asnasına nasihat etsam

Muteberli sözüm golay dutulmaz

en paydan birine hissedar olsam

Hiç biri elumden dahi gurtulmaz

aldı gız helime

ayağım ulaşa yedi gat yera

gözüm semavata çıkardı seyre

Eger yetuk olsam her hayrı şerra

arşı âla üzeruma ortulmaz

Derleme fişinde eser hakkında şu açıklamalar yer almaktadır: “(Bağlamalı karşılaşma)”, “-23-kıta,-“

2.17. Derleme Fişi Nr. 17

Bu derleme fişinde 30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen *Düğün türkülerinden* eserinin sözleri ile Murgul yöresindeki düğün adetleri ve düğün türkülerine ilişkin notlar bulunmaktadır. Eserin kaynak kişileri hakkındaki bilgiler Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Memet Ergin (PaşaAlioğlu) (S)	1313 (M. 1897/1898)			
Osman Şener (S)	1301 (M. 1885/1886)			
Osman Acar (S)	1328 (M. 1912/1913)			
Yusuf Turan (S)	1330 (M. 1914/1915)			
Mehmet Şener (S)	1298 (M. 1882/1883)			

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

heyomola heyamola

goçi gelsun //:teremola://

Ehe he he he ehe hehe

Heyamola heyam olla

Tavan gitti teremola

Heyamola heyamola

Tez getirin teremola

Heyamola heyamola

yıhaceyiz teramola

Esere ilişkin şu not yer almaktadır: “(Molla) gibi”.

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan, Murgul yöresindeki düğün adetleri ve düğün türküleri şu sözlerle anlatılmaktadır:

Koç geldi meydana etrafını kız tarafı delikanlıları alıyor:

Gece gelin gelir. Sabahleyin yemek yer Kız tarafı türkü ile bahşiş ister. Mesela, inek, halı, Koç ve saire. Fakat yine geline hediye edilir. Yani gelin için hediye istenir.

Erkek taraf çabuk cevap vermez ki, türkü uzasın diyi. Uzatınca: tabanca atacağız ve saire...

sonra da gelin hediyeye göre türkünü demeleri değişir ve devam eder.

Koç süslenmiştir. Üzerinde kama-dabanca ve sıvri vardır. Bunlarda türküye mevzu olur. Koçun tabancası da varmış. Boynozunda elması da varmış. ve saire...

Birtarf- Bu kuçunun buynuzundan

Saçlar için tarağolur

o bür delikanlılar

Buynuzunda elma bitmiş

Sahibisi zurrağolur

Mesela bir Keçi tekesi hediye verilmiş ona da bakalım ne demişler:

Birtaraf – Bu tekenin buynuzlari

Burme burme, burulmuşdur

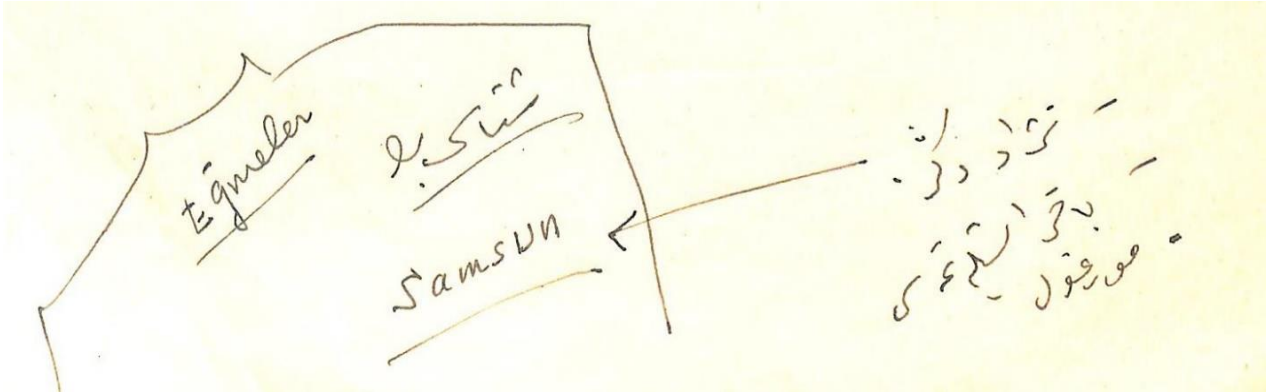
öbür taraf – Mehmet buna suval sorsun

Kaç keçiye sarılmışdur...

2.18. Derleme Fişi Nr. 18

Bu derleme fişinde *gelin türküsü*, *Gürcüce (Türkçe) bir türkü* ve “*Merom asezor mıgvars*” dizesiyle başlayan eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 30.7.1950 tarihinde Murgul’da derlenen 3 eserin de kaynak kişileri derleme fişinde “*Evvelkiler (Beş zat)*” şeklinde belirtilmiştir. Eserlerin kaynak kişilere ait bilgiler Tablo 18’de yer almaktadır.

Derleme fişinin arka sayfasında “*Eğmeler*” ve “*Samsun*” adlı iki not ile bunlarla ilişkilendirilmiş eski harflerle yazılmış notlar da yer almaktadır. Bu kısım Görsel 28’de yer almaktadır:

Görsel 28: “*Eğmeler*” ve “*Samsun*” şeklindeki İki Not ile Bunlarla İlişkilendirilmiş Eski Harflerle Yazılmış Notlar

Eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıda yer almaktadır:

2.18.1. *gelin türküsü*

Bir kısmı Türkçe bir kısmı da Gürcüce olan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

gelino gelino da gelin senin duvağın

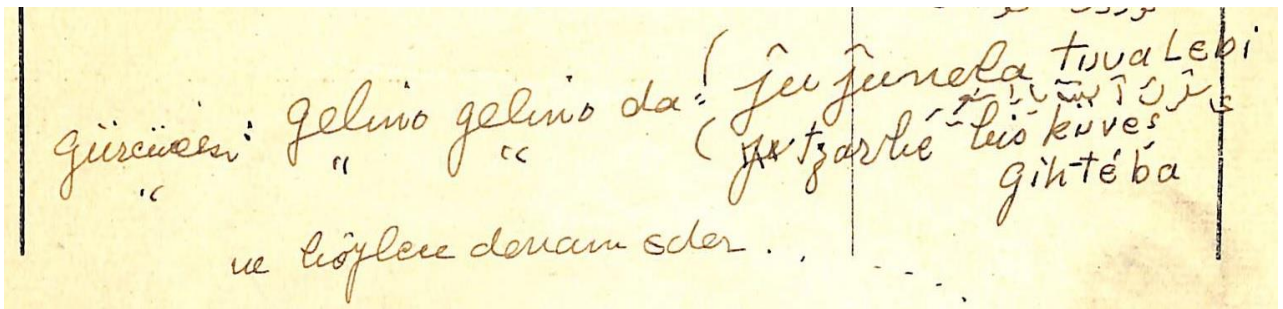
“ “ “ *yuzuna ortuludur*

“ “ “ parmağunda yüzükler
“ “ “ gaşlari elmasdandır

gürcücesi: gelino gelino da: (ju jumela tuvalebi

“ “ tzarbe bis küveş
gihtebe

Eserin sözlerinin Gürcüce kısımlarının derleme fişindeki yazılı şekli aşağıdaki görselde yer almaktadır:

Görsel 29: Eserin Sözlerinin Gürcüce Kısımlarının Derleme Fişindeki Yazılı Şekli

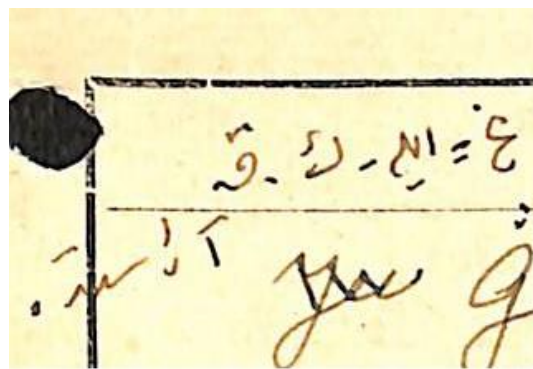
Esere ilişkin derleme fişinde yer alan notlar şunlardır:

Kızlar geline söylemiş (gelin ayakda durur) yüzü dovaklıdır

aynı şeydevamıdır

ve böylece devam eder

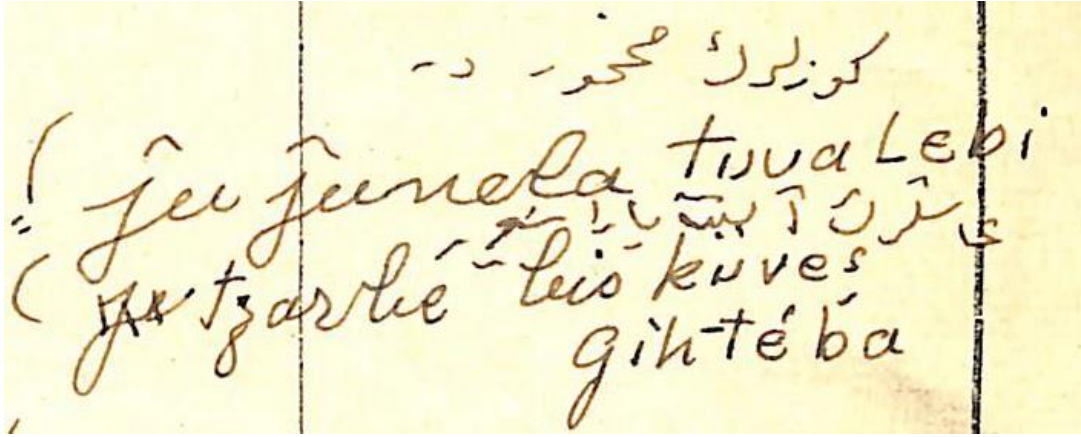
Ek olarak esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 30: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

Ayrıca Gürcüce sözlerin tercümesi olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış notlar da mevcuttur:

Görsel 31: Gürcüce Sözlerin Tercümesi Olduğu Düşünülen Eski Harflerle Yazılmış Notlar

2.18.2. Gürcüce (Türkçe) bir türkü³⁵

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Gozumden yaş ahiyer

//: *Fundığım deni gadar* ://

//: *Bilurum giymetin çoh* ://

Vardır uç benı gader

Ben mi böyleyim yohsa

Duniyami hastadur

Bana çırax olanlar

³⁵ Eserin adı derleme fişinin ön sayfasında “gürcüce bir türkü”, arka sayfasında “Türkçe bir türkü” şeklinde geçmektedir. Bundan dolayı

Şimdi benden ustadı

Minare bozuh amma

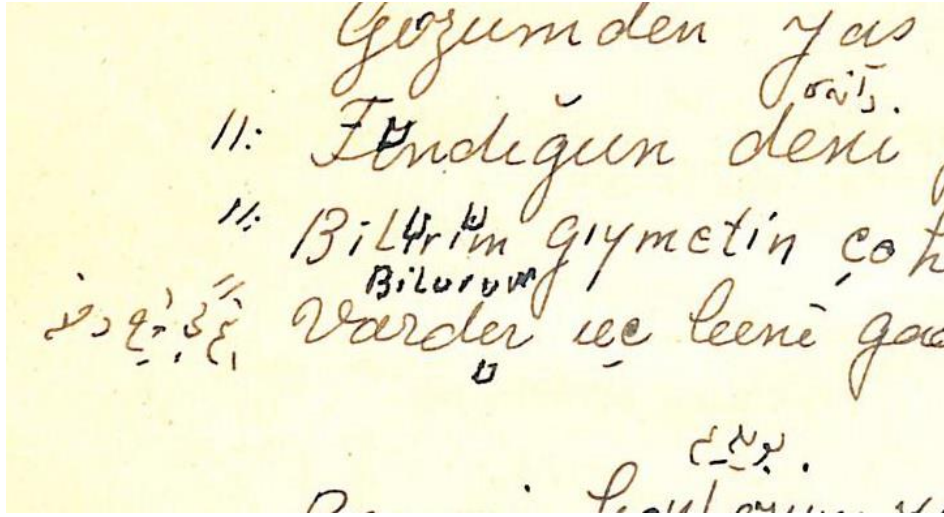
Ezan esgi sesdedir

Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözlerinin bir bölümüne ilişkin okunabilen “*danesi*”, “*böyleyim*” notları ile okunamayan eski harflerle yazılmış notlar yer almaktadır. Ayrıca şu notlar da yer almaktadır:

yalınız okumak yokmuş

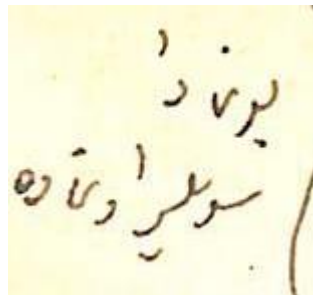
bu Türkçe

du-ni-ya mi

Görsel 32: Eski Yazıyla Yazılmış “*danesi*” ve “*böyleyim*” Notları ile Eski Yazıyla Yazılmış Okunamayan

Not

Görsel 33: Eski Yazıyla Yazılmış Okunamayan Not

2.18.3. “Merom asezor migvars”

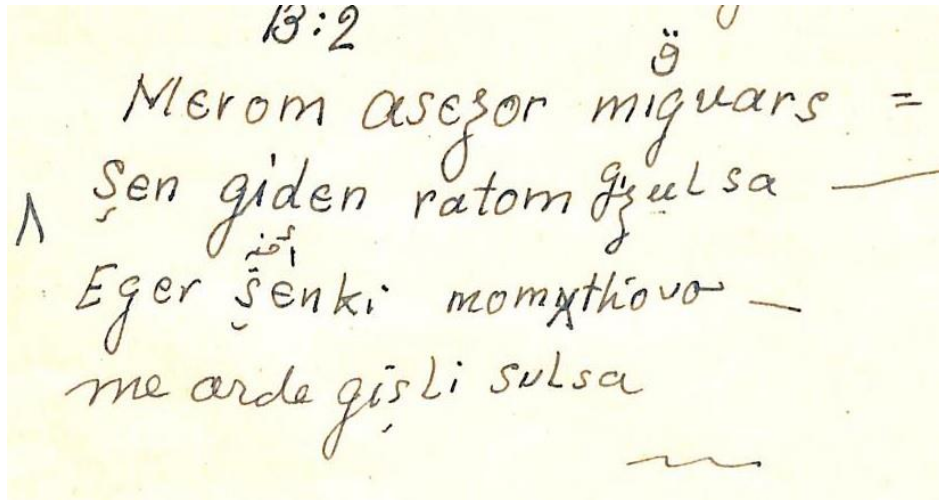
Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri Gürcücedir. Sözler ile sözlerin derleme fişindeki özgün hali aşağıda yer almaktadır:

Merom asezor migvars

Şen giden ratom gızulsa

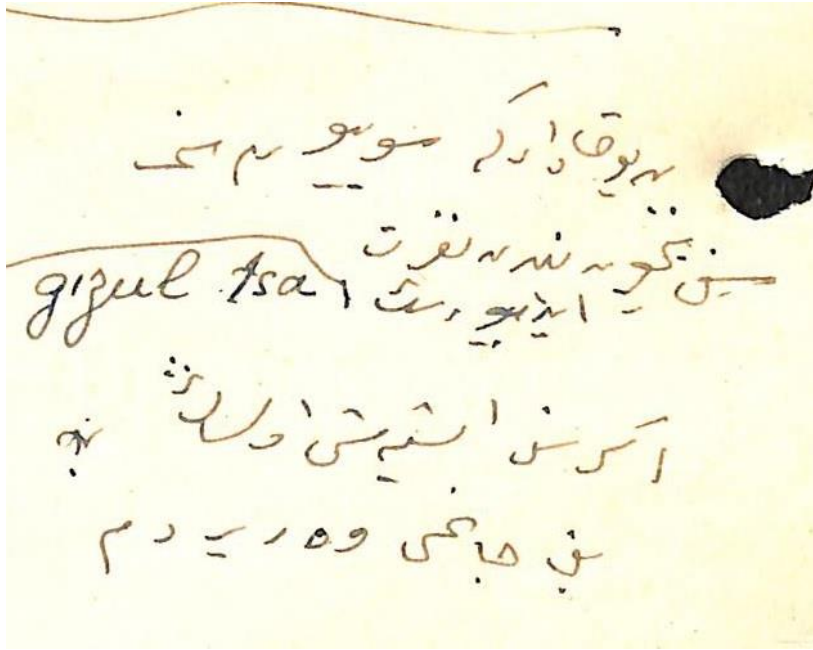
Eger şenki mamthovo

me arde gişli sulsa

Görsel 34: Eserin Sözlerinin Gürcüce Kısımlarının Derleme Fişindeki Yazılı Şekli

Ek olarak derleme fişinin arka sayfasında eserin sözlerinin tercümesi olabileceği düşünülen eski harflerle yazılmış bir kesit de bulunmaktadır:

Görsel 35: Eserin Sözlerinin Tercümesi Olabileceği Düşünülen Eski Harflerle Yazılmış Bir Kesit

Derleme fişinin arka sayfasında esere ilişkin “gürçüce” şeklinde bir not yer almaktadır.

2.19. Derleme Fişi Nr. 19

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Murad Oyuni* ve *Kız horonu* adlı eserlere dair bilgiler yer almaktadır. 30.7.1950 tarihinde Murgul’da derlenen 2 eserin de kaynak kişisi hakkındaki bilgiler Tablo 19’da yer almaktadır:

Tablo 19: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şentürk (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1327 (M. 1911/1912)

Mesleği	Ziraatçı
Memleketi	Artvin/Borçka/Muratlı
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Derleme fişinin arka sayfasında “BI” ibaresi yer almaktadır ancak bu ibarenin neden burada yer aldığı anlaşılamamıştır.

Derlenen her iki esere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

2.19.1. *Murad Oyunu*³⁶

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.19.2. *Kız Horonu*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.20. Derleme Fişi Nr. 20

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *Kovalama (yahut-Atma)* adlı eserin sözleri ile esere ve kaynak kişilere ilişkin notlar yer almaktadır. Eser için derleme fişinde “Plaktaki yeri” kısmında “*parçalı*” denilmektedir. Bu da derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan sözlerin, farklı plaklarda olmasına karşın aynı esere ait olduğunu göstermektedir.

Eserin kaynak kişilerine ilişkin derleme fişinde “*Hendek Köylüler*” ve “*Hemşinliler*” şeklinde iki not bulunmaktadır. Kaynak kişilere ilişkin bilgiler Tablo 20’de yer almaktadır:

Tablo 20: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Veysel Topal (S)	1926			
Mehmet Topal (S)	1930			

³⁶ Derleme fişinde “*Parçanın adı*” kısmında eserin adı “*Murad oyunu*” şeklinde de yazılmıştır ancak derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında yer alan, yöresel dil ve ağız özelliklerine uygun yazılış şekli tercih edilmiştir.

Fevzi Topal (S)	1931			
Zıya Topal Topal (S)	1341 (M. 1925)			
Zıya Topal Topal (S)	1340 (M. 1924)			
Tahsin Uzunkay (S)	1926			

Eserin “1666/A1” numaralı plaktaki sözleri aşağıda yer almaktadır:

he

1-y Atma tûrki atarum

ocanuni yakarum

hey Eski çaruhlerini

Boğazına takarum

2- hey(Akoşkalarun cami

Sayma beni acami

hey(yaslandun pencereye

Bekliyorsun akşamı

1 – Ahor dibi yol oldi

Ben geçdum da ne oldi

Eller bakardi sana

Ben bakdumda ne oldi

2 - *cigarami yandurdum*
pencereye gondurdum
o güzel yanaklari
optumde uyandırdum

Eserin derleme fişinin arka sayfasında yer alan “1666/A2”³⁷ numaralı plaktaki sözleri aşağıda yer almaktadır:

1- *Türkenun*³⁸ *başlamasi*

Soyleyum yana yana

Bu dur karşilamasi da

Soyle derduni bana

- *Uzak yoldan gelmişler*

Dağlara gana gana

Çok rahatsız oldiler

Onida deyim sana

- *acep kaç gişi durler*

Haber verseler bana

Musafir gondururum

Yabancı gelse bana

---

³⁷ Derleme fişinin arka sayfasında “1666/A2” ibaresinin yanında “(a3)” yazmaktadır. Bir sonraki derleme fişindeki bilgilerden yola çıkılarak buradaki “(a3)” ibaresinin, “1666/A3” plak numaralı eserle ilişkilendirme amaçlı olduğu düşünülmektedir.

³⁸

- yokmudur ana baba
ağlasun yana yana

İkinci

grup - Dağlari aşup geldi

Musafir oldi bana

Desam tûkenmez Beyim

Daha ne deyim sana

nehene

2 – yaylanun çimenine

Çimenluğun varmidur

H o kız boyuna göre :// (da

güzellüğün varmidur?

H hahali

1 – Oda da yeşil hali

Boyun karenfil dali

goren maşalla desin da

yar Kimun var boyle yari

Derleme fişinde “Düşünceler” kısmında eserin icrasına dair şu not yer almaktadır:

Üçer üçer ayrıldılar. Karşılıklı oturdular. İçlerinden birisi mihver oluyor, diğer ikisi onun agzına göre sözleri ve melodiyi idare ediyorlar.

Bir grup söyleriken diğer grup hemen aralarında yavaşça konuşarak verecekleri cevabi, yahut söyleyecek sözleri kararlaştırıyorlar.

Ayrıca eserin arka sayfasında “B2” ibaresi yer almaktadır ancak bu ibarenin neden burada yer aldığı anlaşılamamıştır.

2.21. Derleme Fişi Nr. 21

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Destan*, *Bir türkü* ve *Hay burası* adlı eserlerin sözleri ve eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 1.8.950 tarihinde Hopa’da derlenen üç eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 21’de yer almaktadır:

Tablo 21: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Sefer Demir (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1329 (M. 1913/1914)
Mesleği	Berber
Memleketi	Çoruh/Hopa
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskidenberi hopada eşitmiş. Rizeli kemençeci Mahmut’dan Kemeçe görmüş.
Çaldığı Enstrüman	Kemençe

Derleme fişinde ne olduğu anlaşılamayan bir not yer almaktadır:

“(K. Z

F

o y i”

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.21.1. *Destan*

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

*Burada çıkarsen fena işlerim
Daha bekârdurlar arkadaşlerim
Daima ağlarum başum koromaz
Ağırdur ikbalum daha yorulmaz
Seni alan uşak dünyada gülmez
gezerum peşine bırakmam yakani*

Derleme fişinde eserin icrasına dair olduğu düşünülen bir not yer almaktadır:

Kemençede.... La, biraz düşük

2.21.2. Bir türkü

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

*Şu dağlar yeşil dağlar
Sinopda yârim ağlar
Meyvesini guş yemiş
Meyvesiz galan dağlar

garanfil olacaksın
Sararup solacaksın
Ben ninene soruşdum
Sen benim olacaksın

Benim*

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.21.3. Hay burası

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hay burası ne bayır

Bayırda su çıkayır

Çok da güzel degilsin

yar Cilven beni yakayır

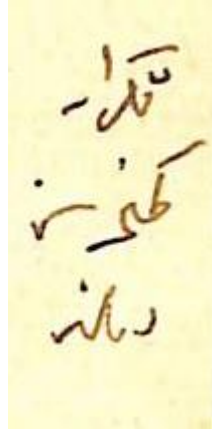
Karşuda Kürt evleri

Donanmış perdeleri

İçinde var bir güzel

terlemiş memeleri

Esere ilişkin, derleme fişinin ön sayfasında eski harflerle yazılmış not yer almaktadır.

Görsel 36: Esere İlişkin Derleme Fişinin Ön Sayfasındaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

Ayrıca eserin bir önceki fişteki eserle ilişkilendirilebileceğini gösteren “A:3←A:2 önce söylend” adlı bir not da yer almaktadır.

2.22. Derleme Fişi Nr. 22

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Hemşin horoni (Üçayak)*, *Noğume horoni (Kız horonu)* ve “*Fatma Fatma Lo Lo*” eserlerinin sözleri ve eserler hakkında notlar bulunmaktadır. 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen 3 eserin kaynak kişileri için “1666 daki *Hemşinliler (Henekliler)*” notu düşünülmüştür. Bu not ile “2.20. *Kovalama (yahut-Atma)*” başlığı altındaki Tablo 20’de verilen kaynak kişilerin eserin kaynak kişileri olduğu belirtilmektedir. Burada “*Çalan erhavili*” adlı bir not yer alsada da çalan kişiye dair bunun haricinde hiçbir bilgi bulunamamıştır.

Eserlerin sözleri ve eserler hakkındaki notlar aşağıda yer almaktadır.

2.22.1. *Hemşin horoni (Üçayak)*

Eserin icrası sırasında söylenen ve oyunu yönlendiren komutlardan oluşan sözler aşağıda yer almaktadır:

geç geç eşkin eşkin oyna
Hazırol geldum sallama
Beri bak Kişna geç !! geç
Hoyda
Ellim kazî, Hoyda
Madagellim
Banabak uşak, yerinde, Hiç bozma
Hazırol! Kr aşağı, geldim
yaşabe

Yukarıda kaynak kişi hakkında olduğu söylenen “*Çalan erhavili*” notu bu esere ilişkindir.

2.22.2. *Noğume horoni Kız horonu*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hay buradan aşağı vo nanay da
Ben inemem inemem
Küçücuksun sevdiğüm

*Sozüne güvenemem   naydanani nayda nani
nanayda*

Hayat gapusu dardur   cilveloy nanayda

Hayattan bakan yardur

Doya doya baksana

Belki kismetun vardur

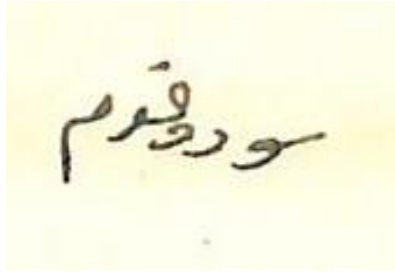
yayladan indurdiler

sankiz evlendirdiler

Ne evli da ne bekâr

Ateşe yandurdiler

Ayrıca “sevduğum” sözcüğünün eski harflerle yazılmış şekli yer almaktadır.

Görsel 37: “sevduğum” Sözcüğünün Eski Harflerle Yazılmış Şekli

2.22.3. “Fatma Fatma Lo Lo”

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Fatma Fatma Lo Lo

Ben Fatmayı almışem

Onbeş lira vermişem

15

Ben seni beslemişem

Senun için elmişem

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan esere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

Erkekler söylüyor (Kız kıyafetinde de başka bir erkek)

Erkek kız taklidi yapıyor

Bu parça böylece temsikli mahiyette devam eder saz ve tükü yok

2.23. Derleme Fişi Nr. 23

Bu derleme fişinde *Arhaviden bir halk türküsü*, *Erhavi Laz horonu* ve *Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)* adlı eserlerin sözleri ve eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 1.8.1950 tarihinde Hopa'da derlenen 3 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 22'de yer almaktadır:

Tablo 22: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Yaşar Turna (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1931
Mesleği	
Memleketi	Çoruh/Hopa/Arhavi ³⁹
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski Ustalardan Arhavili Berber Sefer

Ayrıca *Erhavi Laz horonu* adlı eserin icrasında komutçunun Mehmet Özköse olduğu belirtilmiştir.

³⁹ Arhavi, söz konusu tarihte Hopa'ya bağlı bir nahiye iken 1954'te ilçe olmuştur (T.C. Resmî Gazete).

Eserlerin sözleri ile eserlere dair bilgiler aşağıda yer almaktadır:

2.23.1. Arhaviden bir halk türküsü

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

hey

//: Kemençemun telleri

Oymalidur oymali ://

//: olun dünya güzeli

Senden nasıl doymali ://

uy

pencere gapağına

Kim sürdü sarı boya

pencereden bakana

sarılsam doya doya

Fesumi

Şapkami satacayim

Seni donatacayim

güzel oda içine

seni oynadacayim

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.23.2. *Erhavi Laz horonu*

Bu eser her ne kadar enstrümantal bir eser olsa da derleme fişinde eserin icrasında oyunu yönlendirmek için söylenen komutlar bulunmaktadır. Söz konusu komutlar aşağıda yer almaktadır:

Komut

gel oğul gel

Şaşma, dikkat

Bir vur geliyorum

yerinde say

alver gülüm

ikidur geliyorum

gene yerinde

ayaklar bir

çatpat

üç vur!!

Derleme fişinde eser hakkında şu nota yer verilmiştir: “*Komutu: ARHAVİLİ Mehmet Özköse dir*”.

2.23.3. *Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)*⁴⁰

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Neren ağrıyor neren

Başun ağrıyor başun ://

//: Başuna gurban olayım

yarın çarşıya varanda ://

Başuna başluk alayım

---

⁴⁰ Bu eser için derleme fişinin ön sayfasında “Bir türkü daha” denilmekteyken arka sayfada, sözlerin başında “Arhaviden bir türkü daha” denilmektedir.

*Başluk başda, sırma saçda,
gözlük göze, Kulak küpe, yüzün podra
gerdan beşluk, memen karpuz, kol bilezuk
Belun Kemer, ayağın potun, kız
senun sevdan
olayum*

*//: Neren ağrıyor neren
gözün ağrıyor gözün ://
/ gözüne gurban olayım
yarın çarşıya varanda
gözüne gözlük alayım*

*Başluk başda ... ..
.....*

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.24. Derleme Fişi Nr. 24

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde *in dereye* ve *Bir destan* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. *in dereye* eserinin kaynak kişisi Avni Küçükkaya, *Bir destan* eserinin kaynak kişisi Feyzi Topal'dır. Feyzi Topal'a dair tek bilgi "*Hendekli*"⁴¹ olduğudur⁴². Kaynak kişi Avni Küçükkaya'ya dair bilgiler Tablo 23'te yer almaktadır:

Tablo 23: Kaynak Kişi Künyesi

⁴¹ Hendek, "2.20. *Kovalama*" başlığı altında belirtildiği üzere Hopa'nın bir köyüdür.

⁴² Buradaki "*Hendekli*" notundan yola çıkılarak Feyzi Topal'ın "2.20. *Kovalama*" başlığı altındaki Tablo 20'de hakkında bilgiler verilen Feyzi Topal olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu konuda kesin bir bilgiye ulaşılamadığı için Feyzi Topal isminin de kaynak kişi olarak gösterilmesine karar verilmiştir.

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Doğum Yılı/Yaşı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çaldığı Enstrüman
Avni Küçükaya (S ve Ç)			Çoruh/Hopa/ Arhavi	Arhavide eşitmiş (Eskiden)	Kemençe
Feyzi Topal					

Her ikisi de 1.8.1950 tarihinde Hopa'da derlenen eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

2.24.1. *in dereye*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//. *İN dereye dereye* ://

yar ben da geliyorum

//: *Soyle kimun yarısun* ://

merakdan eliyorum

Batum usti dumandur

Duman değil yamandur

On beş yaşında kızlar

Ufak değil tamamdur

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.24.2. *Bir destan*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hopadan yürüdüm çok fena hızlı

Ezrail geliyor gerumden gizli

Vermedum direksun hazain kızdı

yavrularım olsun size yadigar

Can kurtarandan bir geri bakdım

Orda jandarmaya merhaba çekdim

Nasil oldu yavrularımdan geçdim

yavrularım olsun size yadigar

Çıktım duz hanlara bir uzum yedim

Verdum parasini hemen yollandım

Hazaine dedim fena darlandım

yavrularım size olsun yadigar

Derleme fişinin ön sayfasında esere ilişkin “(ağıt)” adlı bir not yer almaktadır.

2.25. Derleme Fişi Nr. 25

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *(Bir)koyalama* eserinin sözleri ve esere ilişkin bir not bulunmaktadır. Eserin kaynak kişilerine dair bilgiler Tablo 24’te verilmiştir:

Tablo 24: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Sefer Demir (S)	1329 (M. 1913/1914)			
Veysel Topal (S)	1926			

Mehmet Topal (S)	1930			
Fevzi Topal (S)	1931			
Enver Topal (S)	1340 (M. 1924)			
Tahsin Uzunkay	1926			

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

- *Yeşil mintan geymişsin*

Yeşil güle donmuşsun

//: *yoğidun buralarda* ://

//: *Nerelerden gelmişsin* ://

- *yaylalar otli olur*

yar seven dertli olur

Kuçucükde yar seven

Daima mera klolur

Derleme fişinde esere ait şu not yer almaktadır: “*yanlışlıkla aynı kıtayı söyleor*”.

2.26. Derleme Fişi Nr. 26

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *Bir arhavi türküsü* eserin sözleri ile eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır. Eserin kaynak kişisi Mehmet Özköse’dir. Her ne kadar derleme fişinde “*Reşat Şatır da Katıldı*” şeklinde bir not yer alsada Reşat Şatır’a ait bilgi bulunamamıştır. Mehmet Özköse’ye ait bilgiler Tablo 25’te yer almaktadır:

Tablo 25: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Doğum Yılı/Yaşı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çaldığı Enstrüman
-------------------------------	-----------------	---------	-----------	--------------------------------	-------------------

Mehmet Özköse (S)	1930		Çoruh/Hopa/ Arhavi	Arhavide eşitmiş (Eskiden)	Kemençe
Reşat Şatır					

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

Arhavinin deresi, ah aman aman aman

Şirin şirin akıyor, sevdiğim aman

Bu gızlara ne oldi “ “

Hep gozume bakıyor “ “

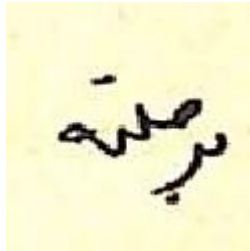
Sari saçların sari

Kim darıyacak seni

Uy peşume gidelum

Kim arıyacak seni

Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 38: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.27. Derleme Fişi Nr. 27

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *Ağlama (Lazca) Bgâra* eserinin sözleri ile esere dair notlar yer almaktadır. Eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 26’da verilmiştir:

Tablo 26: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mehmet Özköse (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1930
Mesleği	Terzilik
Memleketi	Çoruh/Hopa/Arhavi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan eserin sözleri şunlardır:

Kadri

- *Nerdeydiniz*

- *Samsunda*

- *Bizimkileri gordün mi?*

- *gormedim*

- *Doğru soyle gördünmü?*

nasildiler?

- *Diyemiyorum sana*

- *gurlayım sana, dogru söyle bana*

- *Gocanız sızlere omür deyince*

ağlamaya başlıyor

Moptâre yâdo momoğerdinido

Alisti var dölomikedinido....

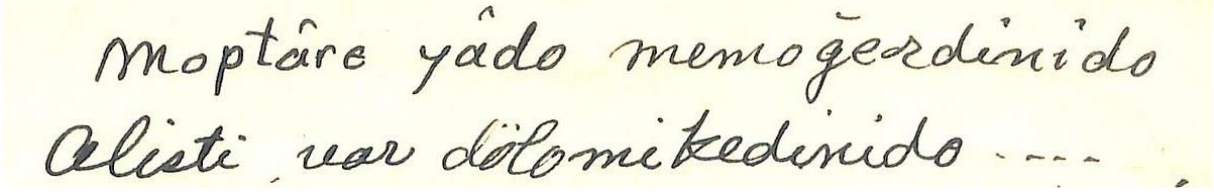
.....

geleceğim diye yalan söyledin da

Boğazına da sardırmadın ....

.....

Eserin Lazca sözlerinin derleme fişinde yazılı şekli aşağıdaki gibidir:

Görsel 39: Eserin Lazca Sözlerinin Derleme Fişinde Yazılı Şekli

Buradaki Lazca sözlerin Mehmedali Barış Beşli tarafından Laz alfabesiyle yazılmış şekli ve çevirisi şu şekildedir:

Moptare ya do momoğerdini do

Alis ti var dolomikidi do

(Çevirisi)

Geleceğin diye beni kandırdın da

Boynuma da sarılmadın da

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan esere dair notlar şunlardır:

(Lazca) Bgâra

sonra kızın babası da ağlıyor daha sonra herkes ağlıyor

Kaba sesle kayın baba ağlıyo

tekrar Kız başladı

tekrar gelin başladı

R

(Erkek sesini incelterek kadın rolü yuhut taklidi yaptı)

2.28. Derleme Fişi Nr. 28

Bu derleme fişinde *İstanbuldan gezerken*, *Al elune kalemi* ve *Kız nereye?* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin bir not ve kaynak kişiye ilişkin bir not yer almaktadır. 2.8.1950

tarikhinde Fındıklı'da derlenen 3 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 27'de yer almaktadır:

Tablo 27: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hüseyin adındaki Kemençeciden

Derleme fişinde kaynak kişiye ilişkin şu not yer almaktadır: “İlkokul Beştem mezun”

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır.

2.28.1. İstanbuldan gezerken

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

İstanbulda gezerken

Cattum iki hanıma da

yavaş yavaş yaklaştım

Diz çokdum yanlarına

vardım bakdım içeri da

Kumaş mağazasında da

Cicekli başmalardan da

//: Doldurdum bohçasına ://

Dedum: esnaf Efendi

Nedur bunun parasi

Dedi bana laz oğlu

Beş Osmanli lirasi

Çıkardum kara cüzdan

Verdim onun parasi

Dedum esnaf Efendi

Evde kızun var midur?

Derleme fişinde esere ait bir not yer almamaktadır.

2.28.2. Al elune kalemi⁴³

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Al elune galemi ://

yazi yaz benim için

//: Ela gözlü sevdiğim

yanmışım senin için ://

Bu köy eyi köy amma

Usti duman olmasa

yıkardım ha bu köyi da

yarim burda olmasa

Bir dumanli dağum var da

Her gün ağlamağum var

//: Ha bu köyüm içinde da

Orta boylu yarim var ://

//: Kaşlari kalem durur ://

Boyun adam eldurur

//: Kız senin güzelliğün

---

⁴³ Bu eserin adı derleme fişinin arka sayfasında parantez içerisine alınmıştır.

Üç köyü söyündürur ://

Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.28.3. Kız nereye?⁴⁴

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Kız nereye gidersun

Boyle şehirden yani

Arkandaki sepetun

Ben olayim harmani

//. Sepetunun ipleri ://

Kesiyor omuzuni

Aşsana peştimali

//. Bir görayim yuzuni //

Depede vurdum gurdi

Endi derede durdi

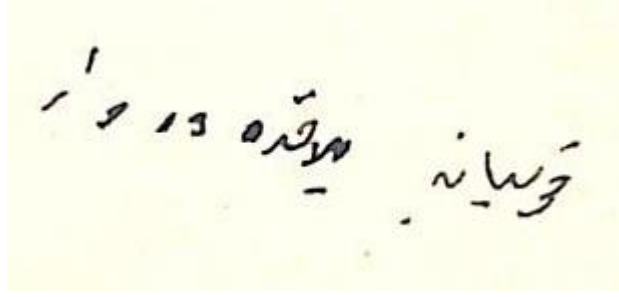
Babamun akli olsa

Beni evlendirurdi

Derleme fişinin arka sayfasında, eserin sözleriyle ilişkili olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

---

⁴⁴ Bu eserin adı derleme fişinin ön sayfasında *Kız nereye*, arka sayfasında ise *Kız nereye?* şeklinde geçmektedir. Arka sayfada geçen şekliyle alınmıştır.

Görsel 40: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.29. Derleme Fişi Nr. 29

Bu derleme fişinde *pencere kanadına*, *Viçe horon havası* ve *Rize horon havası* eserlerinin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı'da derlenen 3 eserin de kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kemençeci Hüseyinden

Derleme fişinde hem *Viçe horon havası* hem de *Rize horon havası* eserine dair şu notlar yer almaktadır:

Nazım Çalışan 1331

Mustafa Bayrakdar 1931 Komut

vererenler

Burada Horonu çok defa

iki kişi idare eder miş

geldi, vurdî

Hop, hop

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.29.1. *pencere kanadına*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: pencere kanaduna ://

Kim surdi sarı boya

pencereden bakana

Sarilsam doya doya

İstanbul sokakları

Hem genişdur hem dardur

Vapur yolçı doküyor

Rizeden gelen vardır

Göklerdeki yıldızı

Sayalum elli elli

Şerefli Fındıkluyı

Tapuladık besbelli

Hay miralay miralay

Askerin alay alay

Kızları al askere

Askerluk olsun kolay

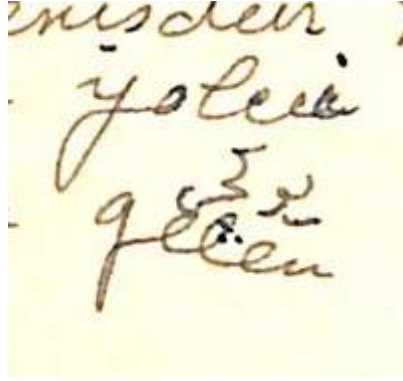
Merdiven basak basak

Çıkma yukarı yasak

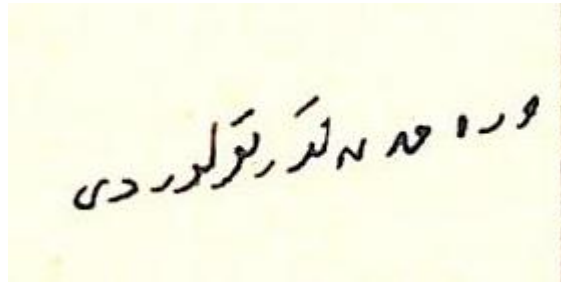
Hükümet emir verdi

Kızlara kocayasak

Derleme fişinde esere dair şu not yer almaktadır: “yaşardan farklı”. Bu not ile ifade edilmek istenen şey, eserin Hopa’da Yaşar Turna’dan alınan “Kemençemun telleri” dizesiyle başlayan *Arhaviden bir halk türküsü* adlı eserden farklı olduğudur. Ayrıca ikinci kıt’anın üçüncü ve dördüncü dizelerinin arasında eski harflerle yazılmış “yolçi” sözcüğü de bulunmaktadır. Derleme fişinde eski harflerle yazılmış bir not da birinci kıt’anın yanında yer almaktadır.

Görsel 41: Eski yazıyla Yazılmış “yolçi” Sözcüğü

Görsel 42: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Bir Not

2.29.2. Viçe horon havası

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.29.3. Rize horon havası

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Derleme fişinde esere dair “*Fındıklıda oynanan*” notu yer almaktadır.

2.30. Derleme Fişi Nr. 30

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde *Gelin havası* ve *Kemençe ile tulum havası* eserlerinin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 2 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 29’da yer almaktadır:

Tablo 29: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskiden beri buralarda bu hava

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.30.1. *Gelin havası*

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

- *Gelurmola, gelmezmola?*

(damad) *Sica gelsun tiyamola*

- *Gelurmola? gelmezmola*

Gelin gelsun tiyamola

Eser bağlamında Fındıklı’daki düğün adetleri, derleme fişinin arka sayfasına uzanan şu sözlerle anlatılmıştır:

Bunlarla bütün misafirler yemeğe davet edilir. Yemekden biraz sonra da Horon başlar. Horonda damadın bulunması şarttır.

düğünde

Damadı yemeğe davet havası.

Damad hazırlanan sofraya damad gizlice gelir. Çünkü sofradaki ipekli nevinden bir hediyeyi kimseye kaptırmadan almak durumundadır. yemek ya, üst üste yığılmış böre tepsileri ve ya bir pişmiş tavuktur.

Tavuğu çalmak veya tepsiye kamayı saplamak damad için bir kız kaçırmak kadar şerefli bir iştir. Aynı zamanda cesaret, çeviklik bakımından da merguptur.

2.30.2. Kemeçe ile tulum havası

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Eserin icrasında dair şu not yer almaktadır: “*La biraz düştü*”.

2.31. Derleme Fişi Nr. 31

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde *Aşık destanı, Destan, Ayri bir destan ve Destan (Lazca)* eserlerinin sözleri ile eserlere ilişkin notlar ile kaynak kişiye ilişkin bir not yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 4 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 30’da yer almaktadır:

Tablo 30: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nazım Çalışan (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1331 (M. 1915/1916)
Mesleği	Rençber
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Derleme fişinde kaynak kişiye dair “*(Askerde çavuş olmuş)*” şeklinde bir not bulunmaktadır.

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.31.1. Aşık destanı

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Akar gözlerimden kan ile yaşım

Yüce dağlar gibi dumanlı başım

Bildin mi derdimi aziz kardaşım

Kızlar bu halime ağlasın gönül

sevdigün karayı

bağlasın gönül

Çal kemençem çal da için boşansın

Ağlaya ağlaya yüreğin yansın

Ey Nazim evelden gardur şansın

guz gelmeden güller solar mi gönül

her aşık saçını yolar mı gönül

Derleme fişinde esere ait bir not yer almamaktadır.

2.31.2. Destan

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Temam tarih 330

Dünya bir ateş aldı

Milyonlarca can girildi

İnsanın nisfi galdi

Nice insanlar ağlıyor

Niceler yetim galdi

Ne hikmetdir, bilemedik

Dokulali bu vatana

Derleme fişinin arka sayfasında esere dair “devam ediyor” adlı bir not yer almaktadır.

2.31.3. Ayri bir destan

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Başladım destane dünya halinden

Arzedeyim emrü nehir mevlamın

Sanki bulbul uçar servi dalından

Gençlik gider elde galmaz dermanım

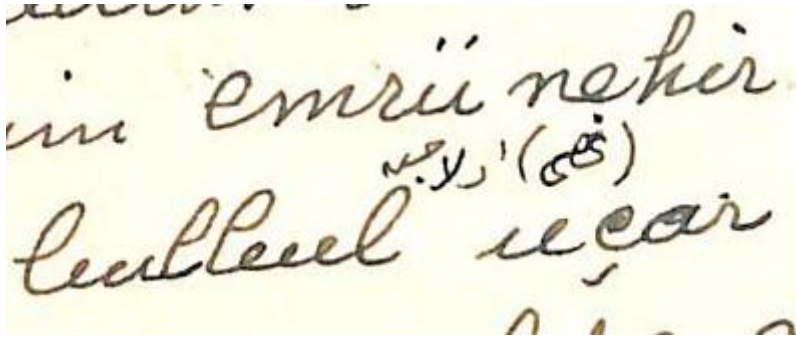
Sam ile selayi eda idelim

Hem nehir den bir elveda idelim

Efendimizin rahine gidelim

Fayida yok bize yalan dunyanın

Derleme fişinin arka sayfasında, ilk kıt'anın ikinci ve üçüncü dizeleri arasında eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 43: Eski Harflerle Yazılmış Not

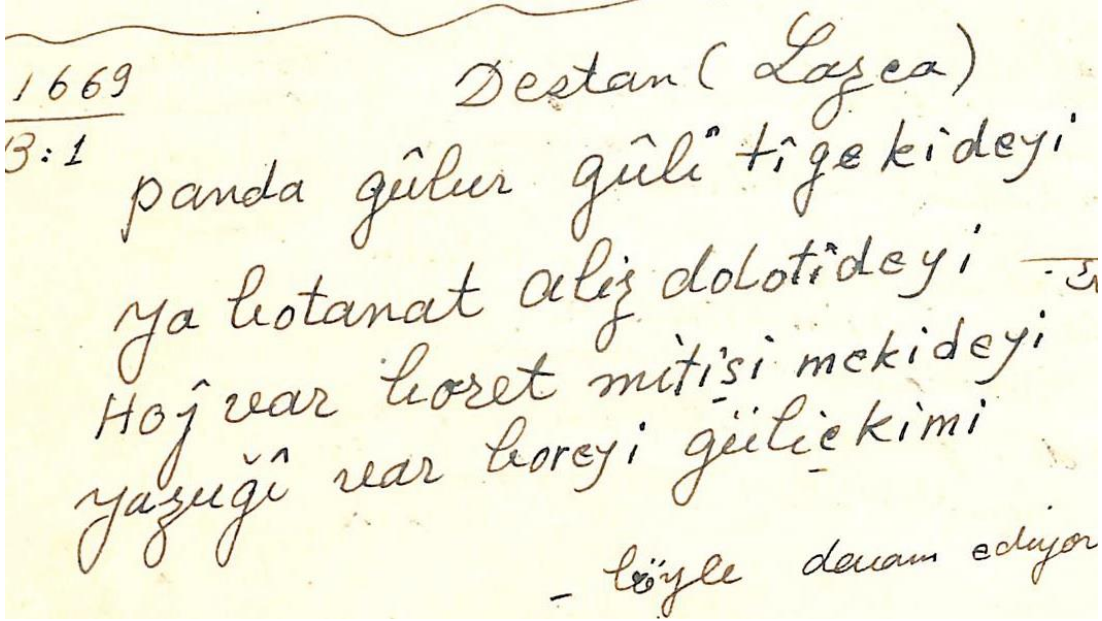
2.31.4. Destan (Lazca)

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri ve sözlerin derleme fişindeki yazılı hali aşağıda yer almaktadır:

panda gûlur gûli tîgekideyi

ya botanat aliz dolotideyi

*Hoj var boret mitişi mekideyi
yazuği var boreyi güliçkimi*

Görsel 44: Sözlerin Derleme Fişindeki Yazılı Hali

Eserin Mehmedali Barış Beşli tarafından Laz alfabesi ile yazılmış şekli ve çevirisi aşağıdaki gibidir:

Ėanda gulur gyuli tige kideyi

A botanat aliz dolokideyi

Xoş var boret mitişi mekideyi

Yazuği var boreyi gyuliçkimi

(Çevirisi)

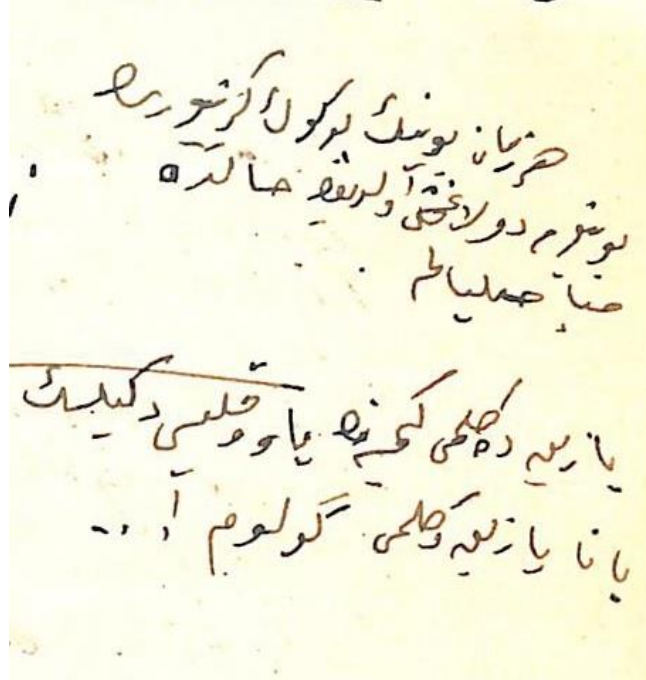
Her zaman geziyorsun gülüm başın bağlı

Sabahlayalım boyuna sarılmış

Hoş değiliz kimsenin başlısı

Yazık değil miyim gülüm

Ayrıca derleme fişinin arka sayfasında eserin sözlerinin tercümesi olabileceği düşünülen eski harflerle yazılmış bir kısım da bulunmaktadır:

Görsel 45: Eserin Sözlerinin Tercümesi Olabileceği Düşünülen Eski Harflerle Yazılmış Kısım

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında esere dair şu notlar yer almaktadır:

(Hacaloğlu Edhem'in destanı)

Lazca destan

- böyle devam ediyor ...

2.32. Derleme Fişi Nr. 32

Bu derleme fişinde *Karşilama Türkü* ve *yrrken Karşılıklı söyleme* adlı eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar bulunmaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı'da derlenen her iki eserin de kaynak kişilerine dair bilgiler Tablo 31'de yer almaktadır:

Tablo 31: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri ğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Reşit Pehlivan (S)	1314 (M. 1898/1899)			
Nazım alışan (S)	1328 (M. 1912/1913)			
Mustafa Bayrakdar (S)				
Ali zcan (S)				
Sabri Şişman (S)				
Mehmet Uğuz (S)				
Asaf Gümüş (S)				

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.32.1. *Karşilama Türkü*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

grup: 1

Hu.. Bu sene funduk yokdur ne olacak halumuz

2- Ne kredi kaldı bizde ne hanbarda malumuz

1- Bu iş boyle giderse Kalmadı imkânımız

2- Merak etme okadar idmanlıdır ganımız

- Ateş almış her taraf, batı ile yanımız

- Büyüklerin emrine feda olsun canımız

- Var olsun ittifaklar, şenlenmiş limanımız

- Başımızda güneş var kalkmuştur dumanımız

- Süngümüz gılavludur kuvvetli imanımız

- Türküz, şanımız büyük okunur fermanız

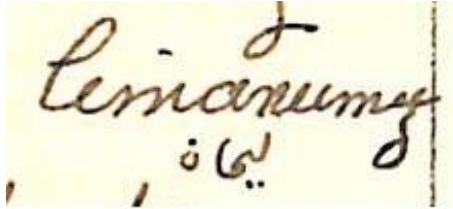
- Var olsun türk milleti dolu olsun hanımız

Derleme fişinde esere dair şu notlar yer almaktadır:

grubun birisi bir mısra söylüyor, diğer grup vezni ve kafiyeyi bozmadan (ve konuyu da bozmadan) devam ediyor.

Karşılaşmada günün ehemmiyetli hadiselerine de temas edilir ve düşünceler belirtilir.

Ayrıca sözlere ilişkin olduğu düşünülen, eski harflerle yazılmış “liman” sözcüğü de yer almaktadır.

Görsel 46: Eski Harflerle Yazılmış “Liman” Sözcüğü

2.32.2. yürürken Karşılıklı söyleme

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Duman alçak gel, alçak ://

//: Hava bozdi yağacak ://

//: Karanlıkda bir güneş ://

//.- Ha doğdi ha doğacak ://

Güneş sıcak ay serin

gun gece bir olacak

Yaşasın türk gençleri

Boyle birlik olacak

Derleme fişinin arka sayfasında esere dair şu not yer almaktadır: “(sonunda hemen horona çevirirlermiş)”.

2.33. Derleme Fişi Nr. 33

Bu derleme fişinde *Sirtustine* ve *Neni neni* eserinin sözleri ile *Neni neni* eserine dair not ve bir nota örneği de yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 2 eserin de kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.33.1 *Sirtustine*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır.

//: Sirt ustine tencere :// hoy

//: Kaynasun güneşile

İşik ile, ateşile hoy

Kemençem ne soylüyor

Soyleyin o gözele Hoy

Beniminen oynasun Hoy

Kemençem hoy kemençem

//: Bu dere büyük dere :// hoy

Kopri olsa geçerdum

Sevdiğum senin için

Zehir olsa içerdum

Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.33.2. Neni neni

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Neni neni amam aman

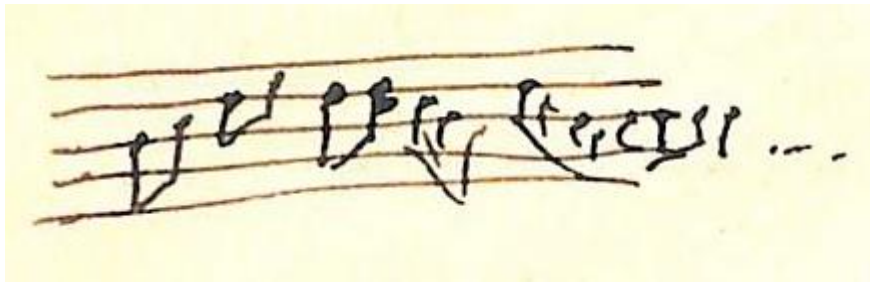
Bir bu yani baksana

Hay neni vay neni

Hay neni vay neni

Bir bu yana bak sana

Derleme fişinin ön sayfasında esere dair “Bir türkü” adlı bir not ve arka sayfasında esere ilişkin bir nota örneği yer almaktadır.

Görsel 47: Esere İlişkin Bir Nota Örneği

2.34. Derleme Fişi Nr. 34

Bu derleme fişinde *Yörurken* ve *Bir horon türküsü* adlı eserlerin sözleri ile esere ilişkin notlar yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 2 eserin kaynak kişilerine dair bilgiler Tablo 33’te yer almaktadır.

Tablo 33: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Reşit Pehlivan (S)	1314 (M. 1898/1899)			
Mehme Oğuz ⁴⁵	1328 (M. 1912/1913)	Ziraatçı		

2.34.1. *Yörurken*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: gezerum adim adim ://

E Hey Viçe dağlaruni

//: Seyret dum dağ başinden ://

//: O zomrut bağlaruni ://

Ne mutlu geçirenler

Dağlarda çağlarini

⁴⁵ Yapılan incelemede bu derleme fişindeki kaynak kişi “Mehme Oğuz” ile Derleme Fişi Nr. 32’de bilgileri verilen “Mehmet Uğuz” adındaki kaynak kişinin aynı kişiler olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle söz konusu kaynak kişinin adı “Mehmet Oğuz” olarak kullanılacaktır.

Tepelerde kurarlar

Atmaca ağlarını

Ey coşkun gönlüm senin

Bildüm her damarını

Anladım istediğin

Dünden eyi yârini

azmınla yurda sarıl

Temam ver gararını

Al da yanına yaşa

O neşeli yarını (Kırlı paslı yarını)

Sorma fani dünyaya

Kim yaptı ayarını

Vazifeye sevk eden

Musa ile Harunî

Bozduran denizlerde

Firavunla Kârûnî

Bu gibi zalimlere

Eksük etme narunî

Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.34.2. Bir horon türküsü

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Eydi bahar ruzgârı

Bahçelar çiçek açar

Dokulur guvercinler

Aklım onlara kaçar

Dere akıyor dere

nere gidiyor nere

Ganduruyorlar beni

İstemeduğum yere

Derleme fişinin ön sayfasında eserin derleme fişindeki yerine dair “arkada” adlı bir not yer almaktadır. Arka sayfasındaysa esere dair “(H) n” ve “T li” notları yer almaktadır.

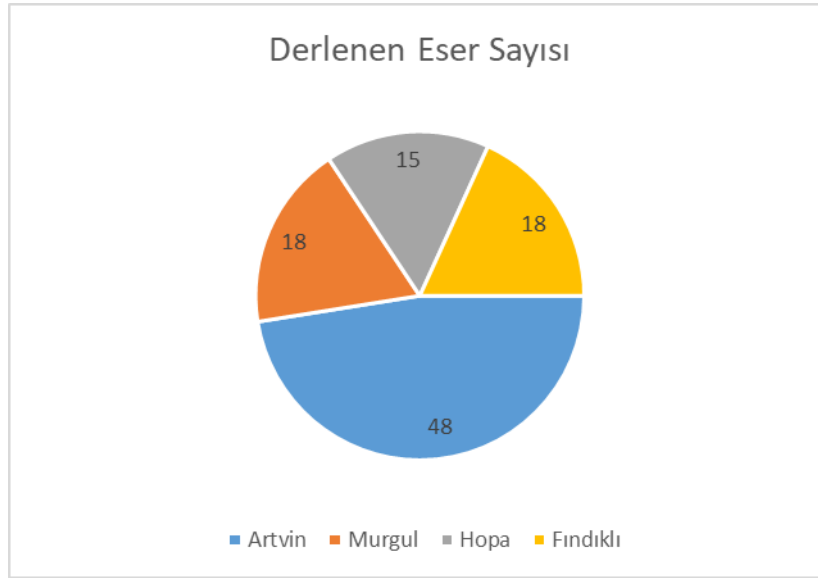
3. SONUÇ

Artvin’de 27 Temmuz 1950 ve 2 Ağustos 1950 tarihleri arasında Halil Bedi Yönetken, Rıza Yetişen ve Muzaffer Sarısözen’den oluşan heyet tarafından, Ankara Derleme Konservatuvarı adına yapılan derleme çalışması yapılmıştır. 27-28 Temmuz 1950 tarihlerinde Artvin’de, 30 Temmuz 1950 tarihinde Borçka ilçesine bağlı bir nahiye olan Murgul’da⁴⁶, 1 Ağustos 1950 tarihinde Hopa’da ve 2 Ağustos 1950 tarihinde Fındıklı’da yapılan derleme çalışmalarının sonucunda Artvin’de 48 eser, Murgul’da 18 eser, Hopa’da 15 eser ve Fındıklı’da 18 eser olmak üzere toplamda 99 eser derlenmiştir. Burada en fazla sayıda eserin Artvin’de, en az

⁴⁶ “2.2.17. Derleme Fişi Nr. 16” başlığı altında derleme çalışmalarının ilçe merkezi olan Borçka’da değil de Murgul’da yapılmasının gerekçesine ilişkin bir not yer almaktadır.

sayıda eserin ise Hopa'da derlendiği görülmektedir. Murgul ve Fındıklı'da derlenen eser sayılarının eşit olduğu da görülen bir diğer olgudur. Grafik 1'de derleme çalışması yapılan yerler ile ilgili yerde derlenen eser sayıları ile Tablo 34'te Artvin'de, Tablo 35'da Murgul'da, Tablo 36'da Hopa'da ve Tablo 37'de Fındıklı'da derlenen eserlerin adları ve plak numaraları yer almaktadır:

Grafik 1: Derleme Çalışmalarının Yapıldığı Yerler ile İlgili Yerde Derlenen Eser Sayısı

Tablo 34: 27-28 Temmuz 1950'de Artvin'de Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Toplu oyun havası</i>	1657/B2
<i>(Kobak) Basma(sı)</i>	1657/B3
<i>Delihoron</i>	1657/B4
<i>Düz horon</i>	1657/B5
<i>sta sta Sasa</i>	1657/B6
<i>Sarıçiçek</i>	1658/A1
<i>Atabarı</i>	1658/A2

<i>Kız oyunu (Karşıberi)</i>	1658/A3
<i>Maradit Koşması (nanayda)</i>	1658/A4
<i>gelin kaldırma</i>	1658/A5
<i>(Kızoyunu) (Kız Oyunu)</i>	1658/B3
<i>(Dik)-Divani</i>	1658/B1
<i>Derbeder</i>	1658/B2 ve 1659/A1
<i>Keremden (Yanık Kerem)</i>	1659/A2
<i>Kesik Kerem</i>	1659/B1
<i>Gelin kaldırma</i>	1659/B2
<i>Karşeberi</i>	1659/B3
<i>Karsıberi</i>	1660/A2
<i>Düzdivani</i>	1660/A1
<i>Ağırbar (Ağırbar)</i>	1660/A3
<i>Köroğlu</i>	1660/B1
<i>Gül Ali;den bir parça</i>	1660/B2
<i>Beyatî</i>	1660/B3
<i>garip</i>	1661/A1
<i>Kurbaniden</i>	1661/A2
<i>Ağır Bar ve çapuşu</i>	1661/A3
<i>Deli horon</i>	1660/A4
<i>Gönül varma</i>	1661/B1
<i>Döney</i>	1661/B2
<i>orta Batum</i>	1661/B3

<i>artvin Düz horamı</i>	1661/B4
<i>Kobak</i>	1661/B5
<i>Karabağ</i>	1661/B6
<i>Posof Ağır ayak</i>	1662/A1
<i>Sarı çiçek</i>	1662/A2
<i>Teketek</i>	1662/A3
<i>Aşık Ömerden</i>	1662/B1
<i>Keremden</i>	
<i>Sedayi</i>	1662/B2
<i>Zulfetin türküsü</i>	1662/B3
<i>Zulfetin türküsü</i>	1663/A1
<i>Yağlı Köyü tulum Havası</i>	1663/A2
<i>Toptüfek türküsü</i>	1663/A3
<i>Bir uzun hava</i>	1664/A1
<i>Deli Horon</i>	1664/A2
<i>stasta (sasa)</i>	1663/B5
<i>Atlama</i>	1664/A3
<i>Tamara</i>	1664/A4

Tablo 35: 30 Temmuz 1950'de Murgul'da Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Geminun sereninde</i>	1663/A4
<i>Bir Türkü (Hemşin)</i>	1664/B1

<i>Sih Rize</i>	1664/B2
<i>yüksek Hemşin</i>	1664/B3
<i>yali</i>	1664/B4
<i>papilat</i>	1665/A1
<i>Çilveloy Nanayna</i>	1663/B1
<i>Düz Horom</i>	1663/B2
<i>Atabar</i>	1663/B3
<i>Coşkun</i>	1663/B4
<i>Aşık Osman ölü anında</i>	1665/A2
<i>Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)</i>	1665/A3
<i>Düğün türkülerinden</i>	1665/A4
<i>gelin türküsü</i>	1665/A5
<i>Gürcüce (Türkçe) bir türkü</i>	1665/B1
<i>“Merom asezor mıgyars”</i>	1665/B2
<i>Murad Oyuni</i>	1665/B3
<i>Kız Horonu</i>	1665/B4

Tablo 36: 1 Ağustos 1950’de Hopa’da Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Kovalama (yahut-Atma)</i>	1666/A1, 1666/A2 ve 1666/A3
<i>Destan</i>	1666/B1
<i>Bir türkü</i>	1666/B2
<i>Hay burası</i>	1667/A2 ve 1667/A3
<i>Hemşin horoni (Üçayak)</i>	1666/B3

<i>Noğume horoni Kız horonu</i>	1666/B4
<i>“Fatma Fatma Lo Lo”</i>	1666/B5 ve 1666/B6
<i>Arhaviden bir halk türküsü</i>	1667/A1
<i>Erhavi Laz Horonu</i>	1667/A4
<i>Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)</i>	1667/A5
<i>in dereye</i>	1667/B1
<i>Bir destan</i>	1667/B2
<i>(Bir)koyalama</i>	1667/B3
<i>Bir arhavi türküsü</i>	1667/B4
<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	1668/A1

Tablo 37: 2 Ağustos 1950’de Fındıklı’da Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>İstanbuldan gezerken</i>	1668/A2
<i>Al elune kalemi</i>	1668/A3
<i>Kız nereye?</i>	1668/A4
<i>pencere kanadına</i>	1668/B1
<i>Viçe horon havası</i>	1668/B2
<i>Rize horon havası</i>	1668/B3
<i>Gelin havası</i>	1668/B4
<i>Kemençe ile tulum havası</i>	1667/B5
<i>Aşık destanı</i>	1669/A1
<i>Destan</i>	1669/A2

<i>Ayrı bir destan</i>	1669/A3
<i>Destan (Lazca)</i>	1669/B1
<i>Karşılama Türkü</i>	1669/A3
<i>yörürken Karşılıklı söyleme</i>	1669/A4
<i>Sirtustine</i>	1669/B2 ve devamı
<i>Neni Neni</i>	1670/A2
<i>Yörürken</i>	1669/B5
<i>Bir horon türküsü</i>	1670/A1

Yapılan incelemelerde derlenen 99 eser arasından 65 eserin sözlü ve 34 eserin de çalgısal olduğu tespit edilmiştir. Eserlerin sözlü eser veya çalgısal eser sayılma ölçütü, eserin derleme fişinde sözlerinin olup olmadığıdır. Sözlü eserlerin adları ve plak numaraları Tablo 38’de, çalgısal eserlerin adları ve plak numaraları Tablo 39’da yer almaktadır:

Tablo 38: Sözlü Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Başlığı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Toplu oyun havası</i>	1657/B2
<i>Maradit Koşması (nanayda)</i>	1658/A4
<i>gelin kaldırma</i>	1658/A5
<i>(Kızoyunu) (Kız Oyunu)</i>	1658/B3
<i>(Dik)-Divani</i>	1658/B1
<i>Derbeder</i>	1658/B2 ve 1659/A1
<i>Keremden (Yanık Kerem)</i>	1659/A2
<i>Kesik Kerem</i>	1659/B1
<i>Gelin kaldırma</i>	1659/B2

<i>Karşeberi</i>	1659/B3
<i>Karsıberi</i>	1660/A2
<i>Düzdivani</i>	1660/A1
<i>Ağırbar (Ağırbar)</i>	1660/A3
<i>Koroğlu</i>	1660/B1
<i>Gül Ali;den bir parça</i>	1660/B2
<i>Beyatı</i>	1660/B3
<i>garip</i>	1661/A1
<i>Kurbaniden</i>	1661/A2
<i>Ağır Bar ve çapuşu</i>	1661/A3
<i>Gönül varma</i>	1661/B1
<i>Döney</i>	1661/B2
<i>Teketek</i>	1662/A3
<i>Aşık Ömerden</i>	1662/B1
<i>Keremden</i>	
<i>Sedayi</i>	1662/B2
<i>Zulfetin türküsü</i>	1662/B3
<i>Zulfetin türküsü</i>	1663/A1
<i>Toptüfek türküsü</i>	1663/A3
<i>Geminun sereninde</i>	1663/A4
<i>Bir Türkü (Hemşin)</i>	1664/B1
<i>Aşık Osman ölü anında</i>	1665/A2
<i>Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)</i>	1665/A3

<i>Düğün türkülerinden</i>	1665/A4
<i>gelin türküsü</i>	1665/A5
<i>Gürcüce (Türkçe) bir türkü</i>	1665/B1
<i>“Merom asezor mıgvars”</i>	1665/B2
<i>Kovalama (yahut-Atma)</i>	1666/A1, 1666/A2 ve 1666/A3
<i>Destan</i>	1666/B1
<i>Bir türkü</i>	1666/B2
<i>Hay burası</i>	1667/A2 ve 1667/A3
<i>Hemşin horoni (Üçayak)</i>	1666/B3
<i>Noğume horoni Kız horonu</i>	1666/B4
<i>“Fatma Fatma Lo Lo”</i>	1666/B5 ve 1666/B6
<i>Arhaviden bir halk türküsü</i>	1667/A1
<i>Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)</i>	1667/A5
<i>in dereye</i>	1667/B1
<i>Bir destan</i>	1667/B2
<i>(Bir)kovalama</i>	1667/B3
<i>Bir arhavi türküsü</i>	1667/B4
<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	1668/A1
<i>İstanbuldan gezerken</i>	1668/A2
<i>Al elune kalemi</i>	1668/A3
<i>Kız nereye?</i>	1668/A4
<i>pencere kanadına</i>	1668/B1
<i>Gelin havası</i>	1668/B4

<i>Aşık destanı</i>	1669/A1
<i>Destan</i>	1669/A2
<i>Ayrı bir destan</i>	1669/A3
<i>Destan (Lazca)</i>	1669/B1
<i>Karşılama Türkü</i>	1669/A3
<i>yörürken Karşılıklı söyleme</i>	1669/A4
<i>Sirtustine</i>	1669/B2 ve devamı
<i>Neni Neni</i>	1670/A2
<i>Yörürken</i>	1669/B5
<i>Bir horon türküsü</i>	1670/A1

Tablo 39: Çalgısal Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Başlığı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>(Kobak) Basma(sı)</i>	1657/B3
<i>Delihoron</i>	1657/B4
<i>Düz horon</i>	1657/B5
<i>sta sta Sasa</i>	1657/B6
<i>Sarıçiçek</i>	1658/A1
<i>Atabarı</i>	1658/A2
<i>Kız Oyunu (Karşıberi)</i>	1658/A3
<i>Deli horon</i>	1660/A4
<i>orta Batum</i>	1661/B3
<i>artvin Düz horamı</i>	1661/B4
<i>Kobak</i>	1661/B5

<i>Karabağ</i>	1661/B6
<i>Posof Ağırayak</i>	1662/A1
<i>Sarı çiçek</i>	1662/A2
<i>Yağlı Köyü tulum Havası</i>	1663/A2
<i>Bir uzun hava</i>	1664/A1
<i>Deli Horon</i>	1664/A2
<i>stasta (sasa)</i>	1663/B5
<i>Atlama</i>	1664/A3
<i>Tamara</i>	1664/A4
<i>Sih Rize</i>	1664/B2
<i>yüksek Hemşin</i>	1664/B3
<i>yali</i>	1664/B4
<i>papilat</i>	1665/A1
<i>Çilveloy Nanayna</i>	1663/B1
<i>Düz Horom</i>	1663/B2
<i>Atabar</i>	1663/B3
<i>Coşkun</i>	1663/B4
<i>Murad Oyuni</i>	1665/B3
<i>Kız Horonu</i>	1665/B4
<i>Erhavi Laz Horonu</i>	1667/A4
<i>Viçe horon havası</i>	1668/B2
<i>Rize horon havası</i>	1668/B3
<i>Kemençe ile tulum havası</i>	1667/B5

Burada şu da belirtilmelidir. 1667/A4 plak numaralı *Erhavi Laz Horonu* eserinin bulunduğu Derleme Fişi Nr. 23'te horonu yönlendirmek için söylenen komutlara yer verilmiştir. Bu durum eserlerin çalgısal eser kategorisine alınmasına engel değildir çünkü horonu yönlendirmek için söylenen komutlar, eserin sözleri olarak değerlendirilmemektedir.

Derlenen sözlü eserlerin sözlerinin hangi dilde olduğu incelendiğinde 65 eserden 61 adedinin sözlerinin dilinin Türkçe olduğu görülmektedir. Sözlerinin dili tümüyle Gürcüce olan tek eser 1665/B4 numaralı "*Merom asezor mıgvars*" adlı eser ve tümüyle Lazca olan tek eser de 1669/B1 numaralı *Destan (Lazca)* adlı eserdir. 1665/A5 numaralı *gelin türküsü* adlı eserin sözlerinin bir kısmının Türkçe bir kısmının da Gürcüce, 1668/A1 numaralı *Ağlama (Lazca)* *Bgâra* eserinin sözlerinin de bir kısmının Türkçe bir kısmının da Lazca olduğu görülmüştür. Tablo 40'ta hangi eserin sözlerinin hangi dilde olduğu gösterilmektedir.

Tablo 40: Eserlerin Sözlerinin Dilleri

Sözlerinin Dili Türkçe Olan Eserler	<i>Toplu oyun havası, Maradit Koşması (nanayda), gelin kaldırma, (Kızıyunu) (Kız Oyunu), (Dik)-Divani, Derbeder, Keremden (Yanık Kerem), Kesik Kerem, Gelin kaldırma, Karşeberi, Karsıberi, Düzdivani, Ağırbar (Ağırbar), Köroğlu, Gül Ali;den bir parça, Beyatî, garip, Kurbaniden, Ağır Bar ve çapuşu, Gönül varma, Döney, Teketek, Aşık Ömerden, Keremden, Sedayi, Zulfetin türküsü, Zulfetin türküsü, Toptüfek türküsü, Geminun sereninde, Bir Türkü (Hemşin), Aşık Osman ölü anında, Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma), Düğün türkülerinden, Gürcüce (Türkçe) bir türkü, Kovalama (yahut-Atma), Destan, Bir türkü, Hay burası, Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni Kız horonu, "Fatma Fatma Lo Lo", Arhaviden bir halk türküsü, Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha), in dereye, Bir destan, (Bir)kovalama, Bir arhavi türküsü, İstanbuldan gezerken, Al elune kalemi, Kız nereye?, pencere kanadına, Gelin havası, Aşık destanı,</i>
--	---

	<i>Destan, Ayri bir destan, Karşilama Türkü, yürürken Karşılıklı söyleme, Sirtustine, Neni Neni, Yürürken, Bir horon türküsü</i>
Sözlerinin Dili Tümüyle Gürcüce Olan Eser	<i>“Merom asezor mıgvars”</i>
Sözlerinin Dili Tümüyle Lazca Olan Eserler	<i>Destan (Lazca)</i>
Sözlerinin Bir Kısımının Türkçe Bir Kısım Gürcüce Olan Eser	<i>gelin türküsü</i>
Sözlerinin Bir Kısımının Türkçe Bir Kısım Lazca Olan Eser	<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>

Derleme çalışmalarında 40 kaynak kişiden eser derlendiği tespit edilmiştir. Kaynak kişilere ilişkin biyografik veriler Tablo 41’de, kaynak kişilerin yaşlarına göre dağılımı Grafik 2’de, kaynak kişilerin mesleklerinin dağılımı Tablo 42’de ve kaynak kişilerin memleketlerinin dağılımı Tablo 43’te yer almaktadır.

Tablo 41: Kaynak Kişilerin Biyografik Bilgileri

Kaynak Kişinin Adı ve Soyadı	Doğum Tarihi/Yaşı	Mesleği	Memleketi
Adil Özder	1323 (M. 1907/1908)/43 ⁴⁷	Ögre	Artvin/yusufeli/Erkinis
Murad Coşkun	1316 (M. 1900/1901)/50	Memur	Artvin
Hasan Çıtak	1321 (M.	Müzik öğ.	Artvin

⁴⁷ Rumi takvimden Miladi takvime çevrildiği zaman doğum yılı örnekteki gibi ardışık yıl çıkan kişilerin yaşları, ilk yıl doğdukları kabul edilerek hesaplanmıştır.

	1905/1906)/45		
Derleme Fişi Nr. 3'teki Adı Bilinmeyen Kişi			Gümüşhane
Cevrî Altıntaş	1302 (M. 1886/1887)/64	Saz sanatkârı, Sazcı, Sazende, Saz sankarı, Saz cı ⁴⁸	Artvin/Şavşat
İdris Dursun	1332 (M. 1916/1917)/34	Berber	Artvin/Şavşat/Yağlı
Mevlut Altunbayrak	1935/15	Marangoz	Artvin/Hopa/Potocur
Ahmet Arslan	1327 (M. 1911/1912)/39		Yusufeli
Rifat Genç	1326 (M. 1910/1911)/40		Çoruh
Ahmet Cellat	1327 (M. 1911/1912)/39		Çoruh
Ali Baykal	1340 (M. 1924)/26		Çoruh
Hasan Özbayrak	1301 (M. 1885/1886) (67-imiş)/65 ⁴⁹	Ziraatçi	Artvin///Beşagıl
Memet Kuru	1929/21	zürra	Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis

⁴⁸ Burada ilgili kaynak kişinin mesleği hakkında Derleme Fişi Nr. 3'te "*Saz Sanatkârı*", Derleme Fişi Nr. 4'te "*Sazcı*" ve Derleme Fişi Nr. 5'te "*Sazende*" denilmektedir. Bundan dolayı burada tüm farklı kullanımlar tabloya eklenmiştir. Bu yaklaşım, diğer kategorilerde ve bir sonraki tabloda da uygulanmıştır. Ancak grafikte karışıklık olmaması adına bunlar arasından "*saz sanatkârı*"

⁴⁹ Buradaki "(67-imiş)" ibaresi kaynak kişinin 67 yaşında olma ihtimalini öne çıkarsa da kaynak kişinin yaşı, doğum yılına göre hesaplanmıştır.

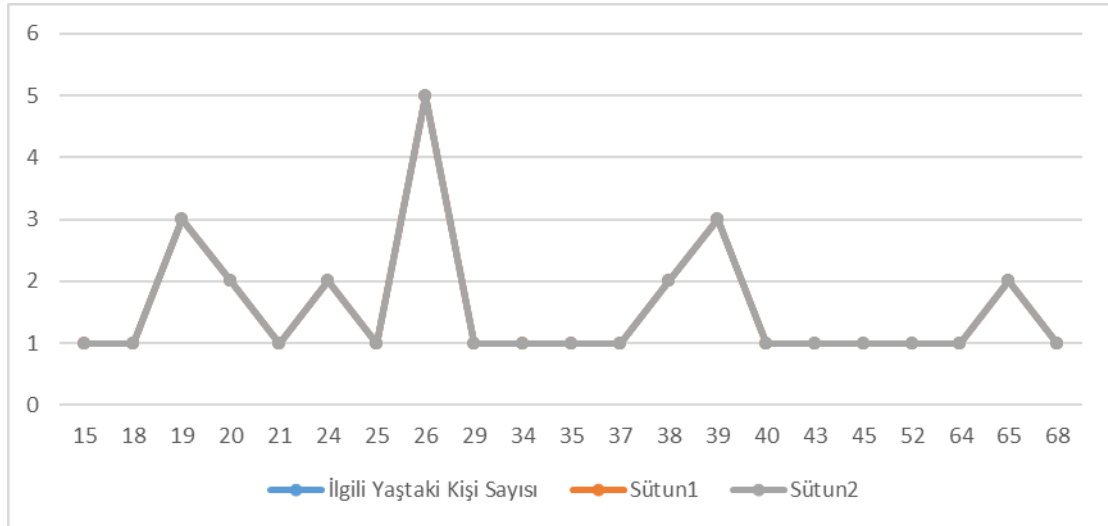
Ahmet Özbayrak	1337 (M. 1921)/29	Memur (Zürrâ)	Artvin/Beşâğıl
Memet Ergin (PaşaAlioğlu) ⁵⁰	1313 (M. 1897/1898)/53	Ticaret	Artvin/Borçka/Murgul/Damar (Zansul)
Osman Şener	1301 (M. 1885/1886)/65		
Osman Acar	1328 (M. 1912/1913)/38		
Yusuf Turan	1330 (M. 1914/1915)/36		
Mehmet Şener	1298 (M. 1882/1883)/68		
Mustafa Şentürk	1327 (M. 1911/1912)/39	Ziraatci	Artvin/Borçka/Muratlı
Veysel Topal	1926/24		
Mehmet Topal	1930/20		
Fevzi Topal	1931/19		
Zıya Topal Topal	1341 (M. 1925)/25		
Zıya Topal Topal	1340 (M. 1924)/26		
Tahsin Uzunkay	1926/24		
Sefer Demir	1329 (M. 1913/1914)/37	Berber	Çoruh/Hopa
Yaşar Turna	1931/19		Çoruh/Hopa/Arhavi
Avni Küçükkaya			Çoruh/Hopa/Arhavi
Feyzi Topal			Hendek

⁵⁰ Bu kaynak kişinin adı, Derleme Fişi Nr. 14'teki ek belgelerde ve Derleme Fişi Nr. 13'teki ilk ek belgede "Mehmet Ergin" olarak geçmektedir.

Enver Topal	1340 (M. 1924)/26		
Mehmet Özköse	1930/20	Terzilik	Çoruh/Hopa/Arhavi
Reşat Şatır			
Mustafa Şişman	1932/18	Kemençeci	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Nazım Çalışan	1331 (M. 1915/1916)/35	Rençber	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Reşit Pehlivan	1314 (M. 1898/1899)/52		
Mustafa Bayrakdar	1931/19		
Ali Özcan			
Sabri Şişman			
Mehmet Uğuz	1328 (M. 1912/1913)/38	Ziraatçi	
Asaf Gümüş			

Grafik 2: Kaynak Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Tablo 42: Kaynak Kişilerin Mesleklerinin Dağılımı

Meslek	İlgili Mesleğe Sahip Kişi Sayısı
--------	----------------------------------

Öğretmen ⁵¹	1
Memur ⁵²	2
Müzik öğ.	1
Saz sanatkârı	1
Berber	2
Marangoz	1
Ziraatçi	3
zürra	1
Ticaret	1
Terzilik	1
Kemençeci	1
Rençber	1

Tablo 43: Kaynak Kişilerin Memleketlerinin Dağılımı

Memleket	Kaynak Kişi Sayısı
Artvin/yusufeli/Erkinis	1
Artvin	2
Gümüşhane	1
Artvin/Şavşat	1
Artvin/Şavşat/Yağlı	1
Artvin/Hopa/Potocur	1
Yusufeli	1
Çoruh	3
Artvin//Beşağıl	2
Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis	1
Artvin/Borçka/Murgul/Damar (Zansul)	1
Artvin/Borçka/Muratlı	1

⁵¹ Buradaki “öğretmen” kategorisinde Derleme Fişi Nr. 1’deki kaynak kişi Adil Özder yer almaktadır.

⁵² Bu kategoride mesleği için “Memur (Zürâ)” denilen Ahmet Özbayrak da yer almaktadır.

Çoruh/Hopa	1
Çoruh/Hopa/Arhavi	3
Çoruh/Fındıklı/Sulak	2

Kaynak kişilerin yaşlarının dağılımı için Grafik 2'ye bakıldığında ilk görülen şey kaynak kişilerin geniş bir yaş skalasına sahip olduklarıdır. Kaynak kişilerden 5'inin 10'lu yaşlarında, 12'sinin 20'li yaşlarında, 8'inin 30'lu yaşlarında, 3'ünün 40'lı yaşlarında, 1'inin 50'li yaşlarında ve 4'ünün 60'lı yaşlarında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kaynak kişilerin en gencinin 15, en yaşlısının 68 yaşında olduğu görülmüştür.

Kaynak kişilerin mesleklerinin dağılımı için Tablo 42'ye bakıldığında kaynak kişilerin mesleklerinin çeşitlilik gösterdiği açıkça görülmektedir. Kaynak kişilerin 3'ü *Ziraatçı*, 2'si *Memur* ve 2'si de *Berberdir*. Geriye kalan meslek gruplarının her birine 1 kaynak kişi düşmektedir.

Kaynak kişilerin memleketlerinin dağılımına bakıldığında kaynak kişilerden memleketleri "*Gümüşhane*" ve "*Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis*" olan iki kişi haricinde tamamının Artvin'den veya genel olarak Çoruh İli'nden olduğu görülmektedir.

Derleme fişlerinde yapılan incelemelerde 1 kaynak kişinin ad ve soyadı, 6 kaynak kişinin doğum yılı ve yaşı, 24 kaynak kişinin mesleği ve 19 kaynak kişinin memleketi hakkında bilgi bulunamamıştır.

Tablo 44'te kaynak kişilerden derlenen eserler ve bunların sayısı, kaynak kişilerin eserleri; kimden, nerede ve ne zaman öğrendikleri, kaynak kişilerin eseri icra ediş şekilleri ve çaldıkları çalgılara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 44: Kaynak Kişilerden Derlenen Eser/Eserler ve Sayısı, Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendikleri, Kaynak Kişilerin Eserleri İcra Edişleri ve Çaldıkları Enstrümanlar

Kaynak Kişi Adı (Yaşı)	Kaynak Kişiden Derlenen Eser/Eserler	Kaynak Kişiden Derlenen Eser Sayısı	Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendikleri	Kaynak Kişilerin Eserleri İcra Ediş	Çaldığı Çalgı
-------------------------------	---	--	---	--	----------------------

				Şekilleri	
Adil Özder (43)	<i>Toplu oyun havası</i>	1	Aynı köyde düğünlerde oynarlarmış	Söyleyen	
Murad Coşkun (50)	<i>(Kobak) Basma(sı), Delihoron, Düz horon, sta sta Sasa, Sarıçiçek, Atabarı, Kız Oyunu (Karşıberi), Maradit Koşması (nanayda), Gelin Kaldırma, (Kızoyunu) (Kız oyunu)</i>	10	Eskidenberi bu civarda	Söyleyen	
Hasan Çıtak (45)	<i>(Kobak) Basma(sı), Delihoron, Düz horon, sta sta Sasa, Sarıçiçek, Atabarı, Kız Oyunu (Karşıberi), Maradit Koşması (nanayda), Gelin Kaldırma, (Kızoyunu) (Kız oyunu)</i>	10	Bu civarda eşitmiş	Çalan	
	<i>(Kobak) Basma(sı), Delihoron, Düz horon, sta sta Sasa, Sarıçiçek, Atabarı,</i>	10			Tulum

	<i>Kız Oyunu (Karşiberi), Maradit Koşması (nanayda), Gelin Kaldırma, (Kızıyunu) (Kız oyunu)</i>				
Cevrî Altıntaş (64)	<i>(Dik)-Divani, Derbeder, Keremden (Yanık Kerem), Kesik Kerem, Karşiberi, Gelin Kaldırma, Karsıberi, Düzdivani, Ağırbar (Ağırbar), Köroğlu, Gül Ali; den Bir Parça, Beyatî, Garip, Ağırbar ve Çapuğu, Kurbaniden, Gönül varma, Döney, Deli horon, Orta Batum, Artvin Düz horamı, Kobak, Karabağ, posof Ağırayak, Sarı çiçek, Teketek, Aşık Ömerden, Keremden, Sedayi</i>	28	Ahıskal Derviş den, Ahıskalı Derviş den, Ahıskalı Derviş	Söyleyen, Söyleyen ve çalan	Mey
İdris Dursun (34)	<i>Zulfetin türküsü, Zulfetin türküsü,</i>	3	10-12 sene evvel eşitmiş Halasından	Söyleyen ve çalan	

	<i>Yağlı Köyü tulum havası</i>		(Şavşatlı)		
Mevlut Altunbayrak (15)	<i>Geminun Sereninde</i>	1	Köyünde esitmiş	Söyleyen ve çalan	
Ahmet Arslan (39)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Rifat Genç (40)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Ahmet Cellat (39)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Ali Baykal (26)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Hasan Özbayrak (65)	<i>Bir uzun hava, Deli Horon, stasta (sasa), atlama, Tamara</i>	5		Çalan	
Memet Kuru (21)	<i>Bir Türkü (Hemşin), Sth Rize, yali, yüksek Hemşin, papilat</i>	5		Çalan	Tulum
Ahmet Özbayrak (29)	<i>Cilveloy Nanayna, Düz Horom, Atabar, Coşkun</i>	4	Hasan Özbayrak	Çalan	
Memet Ergin (PaşaAlioğlu)	<i>Aşık Osman ölü anında, Aşık Osman</i>	6	Babasından eşitmiştir (Büyük babası Aşık	Söyleyen	

(53)	<i>ve Maşukası (Karşılaşma) (Bağlamalı karşılaşma), Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>		Osman diye tanınmış, şöhretli halk şairlerindedir.		
Osman Şener (65)	<i>Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>	4		Söyleyen	
Osman Acar (38)	<i>Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>	4		Söyleyen	
Yusuf Turan (36)	<i>Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>	4		Söyleyen	
Mehmet Şener (68)	<i>Düğün türkülerinden, gelin</i>	4		Söyleyen	

	<i>türkü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>				
Mustafa Şentürk (39)	<i>Murad Oyuni, Kız horonu</i>	2		Çalan	
Veysel Topal (24)	<i>Kovalama (yahut- Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), “Fatma Fatma Lo Lo”, (Bir)kovalama</i>	5		Söyleyen	
Mehmet Topal (20)	<i>Kovalama (yahut- Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), “Fatma Fatma Lo Lo”, (Bir)kovalama</i>	5		Söyleyen	
Fevzi Topal (19)	<i>Kovalama (yahut- Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), “Fatma Fatma Lo Lo”, (Bir)kovalama</i>	5		Söyleyen	
Zıya Topal	<i>Kovalama (yahut-</i>	5		Söyleyen	

Topal (25)	<i>Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), "Fatma Fatma Lo Lo", (Bir)koyalama</i>				
Zıya Topal Topal (26)	<i>Koyalama (yahut-Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), "Fatma Fatma Lo Lo", (Bir)koyalama</i>	5		Söyleyen	
Tahsin Uzunkay (24)	<i>Koyalama (yahut-Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), "Fatma Fatma Lo Lo", (Bir)koyalama.</i>	5		Söyleyen	
Sefer Demir (37)	<i>Destan, Bir türkü, Hay burası, (Bir)koyalama</i>	4	Eskidenberi hopada eşitmiş. Rizeli kemeñeci Mahmut'dan Kemeçe görmüş.	Söyleyen ve çalan	Kemeñe
Yaşar Turna (19)	<i>Arhaviden bir halk türküsü, Bir türkü daha (Arhaviden bir</i>	3	Eski Ustalardan Arhavili Berber Sefer	Söyleyen ve çalan	Kemeñe

	<i>türkü daha), Erhavi Laz horonu</i>				
Avni Küçükaya (-)	<i>in dereye</i>	1		Söyleyen ve çalan	Kemençe
Feyzi Topal (-)	<i>Bir destan</i>	1			
Enver Topal (26)	<i>(Bir)kovalama</i>	1		Söyleyen	
Mehmet Özköse (20)	<i>Bir arhavi türküsü, Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	2		Söyleyen	
Reşat Şatır (-)	<i>Bir Arhavi Türküsü</i>	1			
Mustafa Şişman (18)	<i>İstanbuldan gezerken, Al elune kalemi, Kız nereye?, pencere kanadına, Viçe horon havası, Rize horon havası, Gelin havası, Kemençe ile tulum havası, Sirtustine, Neni neni</i>	10	Hüseyin adındaki Kemençeciden, Kemençeci Hüseyinden, Eskiden beri buralarda bu hava	Çalan	Kemençe
Nazım Çalışan (35)	<i>Aşık destanı, Destan, Ayri bir destan, Destan (Lazca),</i>	6		Çalan	

	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>				
Reşit Pehlivan (52)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme, Yörürken, Bir horon türküsü</i>	4		Söyleyen	
Mustafa Bayrakdar (19)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	
Ali Özcan (-)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	
Sabri Şişman (-)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	
Mehmet Oğuz (38)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme, Yörürken, Bir horon türküsü</i>	4		Söyleyen	
Asaf Gümüş (-)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	

Kaynak kişilerden derlenen eserlere ve sayılarına bakıldığında kendisinden 28 eser derlenen Cevrî Altıntaş'ın en fazla sayıda eserin kaynak kişisi olduğu görülmektedir. Cevrî Altıntaş'ı her birinden 10 eser derlenen Murad Coşkun, Hasan Çıtak, Derleme Fişi Nr. 2'de belirtilen

adı bilinmeyen kişi ve Mustafa Şişman izlemektedir. Ek olarak 2 kaynak kişiden 6 eserin, 8 kaynak kişiden 5 eserin, 8 kaynak kişiden 4 eserin, 2 kaynak kişiden 3 eserin, 6 kaynak kişiden 2 eserin ve 10 kaynak kişiden de 1 eserin derlendiği tespit edilmiştir.

Tablo 45'te hangi kaynak kişinin eseri kimden, nerede ve ne zaman öğrendiğine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 45: Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendiklerinin Sayısal Dağılımı

Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendikleri	Kaynak Kişi Sayısı
Aynı köyde düğünlerde oynarlarmış	1
Eskidenberi bu civarda	1
Bu civarda eşitmiş	1
Ahıskal Derviş den, Ahıskalı Derviş den, Ahıskalı Derviş	1
10-12 sene evvel eşitmiş Halasından (Şavşatlı)	1
Köyünde esitmiş	1
Hasan Özbayrak	1
Babasından eşitmiştir (Büyük babası Aşık Osman diye tanınmış, şöhretli halk şairlerindedir.	1
Eskidenberi hopada eşitmiş. Rizeli kemençeci Mahmut'dan Kemeçe görmüş.	1
Eski Ustalardan Arhavili Berber Sefer	1

Hüseyin adındaki Kemeñçeciden, Kemeñçeci Hüseyinden, Eskiden beri buralarda bu hava	1
---	---

Tabloda da görülebileceği üzere kaynak kişilerin eserleri birbirlerinden farklı şekillerde öğrendikleri tespit edilmiştir. Ancak genel hatlarıyla bakıldığında kaynak kişilerin eserleri en çok bir başka kişi vasıtasıyla öğrendikleri de görülmüştür.

Kaynak kişilerin eseri icra ediş şekillerine ve sayısal dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 46'da yer almaktadır.

Tablo 46: Kaynak Kişilerin Eseri İcra Ediş Şekilleri ile Sayısal Dağılımı

Kaynak Kişilerin Eserleri İcra Ediş Şekilleri	İlgili Şekilde Eserleri İcra Eden Kaynak Kişi Sayısı
Söyleyen	25
Çalan	7
Söyleyen ve çalan	5
Söyleyen, Söyleyen ve çalan	1

Tabloda da görülebileceği üzere kaynak kişiler ağırlıklı olarak eserleri söylemişlerdir. Burada hem söyleyen hem de söyleyen ve çalan kategorisindeki tek isim Cevrî Altıntaş'tır.

Kaynak kişiler tarafından icrada kullanılan enstrümanlara bakıldığında icrada mey, tulum ve kemeñcenin kullanıldığı görülmüştür. Kemeñçe çalan kaynak kişiler; Sefer Demir, Yaşar Turna, Avni Küçükaya ve Mustafa Şişman'dır. Tulum çalan kaynak kişiler Memet Kuru ile Derleme Fişi Nr. 2'de belirtilen adı bilinmeyen kaynak kişidir. Mey çalan tek kaynak kişi

Cevrî Altıntaş'tır.

Yapılan incelemelerde 29 kaynak kişinin kaynak kişilerin eserleri; kimden, nerede ve ne zaman öğrendikleri hakkında, 3 kaynak kişinin kaynak kişilerin eseri icra ediş şekilleri hakkında, eserleri çalan 7 kaynak kişinin de icrada kullandıkları çalgı hakkında bilgi bulunamamıştır.

KAYNAKÇA

Doğanay H., Orhan F. (2014). Artvin İlinde Nüfusun Başlıca Özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 19(31), 1-22.

Gök, N. (2008), Artvin Livası'nın Anavatan'a Katılışı Sırasındaki Durumuna İlişkin Belgeler. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*. 11(41), 89-104.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, ARTVİN (ÇORUH) 1950 PLAK NO: 1257-1270 BAND NO DOSYA NO: 20.

Mutlu, G. (2019). Eskiçağ'da Artvin. N. Yavuz (ed.). *Artvin Tarihi Araştırmaları-1* (s. 17-58). İstanbul: Kriter Yayınevi.

Subaşı, Ö. (2012). Arap Fethinden Selçuklu Hâkimiyetine Artvin. *Turkish Studies*. 7(3), Summer 2012, 2329-2351.

Tarih Çevirme Kılavuzu, Erişim: 17.11.2022, <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>

Tuncel, M. (1991). Artvin. *İslam Ansiklopedisi 3. Cilt* (s. 420-422). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

T.C. Resmî Gazete (10 Mart 1954, Sayı: 8654), *Yeniden (21) kaza kurulması hakkında Kanun*, (Kanun No: 6324; Kabul Tarihi: 4.3.1954), Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8654.pdf>

(4 Temmuz 1987; Sayı: 19507). *103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun*, (Kanun No: 3392; Kabul Tarihi: 19.6.1987), md. 1/8. Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19507.pdf>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Erişim: 17.11.2022, <https://sozluk.gov.tr/>